

ნაწილი 3

დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა სწავლებისა და სწავლის ინსტრუმენტები

თავი 1

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მასწავლებლებისათვის

თავი 2

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებისას, ისე, როგორც ყველა სხვა საგნის სწავლებისას, მასწავლებელი ვალდებულია, გაანალიზოს მიზნები და ნათლად განსაზღვროს ის მიზეზები, რომლებიც საფუძვლად უდევს მის მიერ გაკეთებულ არჩევანსა და დადგენილ პრიორიტეტებს. მასწავლებელმა უნდა იცოდეს, რა უნდა შეიძინონ მისმა მოსწავლეებმა დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებიდან. თუ მოსწავლეებმა უნდა ისწავლონ ის, თუ როგორ მიიღონ მონაწილეობა იმ დემოკრატიული საზოგადოების შიგნით მიმდინარე პროცესებში, რომელსაც ეკუთვნის, მათ სჭირდებათ ისეთი კომპეტენციების განვითარება, როგორცაა პოლიტიკური ანალიზი და მსჯელობა, როდესაც მათ უწევთ თავი გაართვან პოლიტიკურ პრობლემებსა და საკითხებს, და ისეთი კომპეტენციების განვითარება, როგორცაა პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესებში მონაწილეობა და მასთან დაკავშირებული მეთოდური უნარების მთელი სპექტრი. ამის მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეები სწავლობენ დამოუკიდებლად და ისე, როგორც ეს მათთვის არის მისაღები. ამის მისაღწევად მათ ხელშეწყობა სჭირდებათ. იგივე შეიძლება ითქვას მასწავლებლის პროფესიაზეც. ყველა სპეციალისტი მისთვის შესაფერის ინსტრუმენტს იყენებს. წინამდებარე სახელმძღვანელოში გათვალისწინებული მასწავლებლებისათვის და მოსწავლეებისათვის განკუთვნილ ზოგიერთ ინსტრუმენტს, რომელიც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების ხელშეწყობის მიზნით იქნა შემუშავებული. ინსტრუმენტები მათ მომხმარებელთა დამოუკიდებლობას გულისხმობს. დამოუკიდებლობა, თავისთავად, ყველა ადამიანის მიზანს წარმოადგენს.

1. წინასიტყვაობა

დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლება განათლების განსაკუთრებულ ფორმას წარმოადგენს, რომლის მიზანიც არის ახალგაზრდების მომზადება საზოგადოებრივ პროცესებში მონაწილე აქტიურ მოქალაქეებად და, აქედან გამომდინარე, სწავლის განსხვავებულ ფორმებს მოითხოვს. მასწავლებლები კარგად უნდა იცნობდნენ სწავლის ამ ფორმას და სრულყოფილად ფლობდნენ სწავლების მეთოდებს, განსხვავებულ გარემოში მათი ჯეროვნად გამოყენებისათვის. დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლის ფორმებია:

- ინდუქციური - მოსწავლეებს სთავაზობს კონკრეტულ პრობლემებს, რომლებიც მათ უნდა გადაჭრან ან მიიღონ გადაწყვეტილება მათი მოგვარების შესახებ, ეხმარება მათ ამ პრობლემების განზოგადებაში - სხვა სიტუაციებისადმი მისადაგებაში - ნაცვლად აბსტრაქტული კონცეფციების მიწოდებისა;
- აქტიური - წახალისებს მოსწავლეებს, ისწავლონ დამოუკიდებელი მოქმედების საშუალებით, ნაცვლად იმისა რომ მიუთითოს, თუ რა და როგორ უნდა გააკეთონ;
- რელევანტური - მასალას იღებს რეალური ცხოვრებიდან, სკოლის ან კოლეჯის, საზოგადოების ან მსოფლიოს ცხოვრებაში არსებული სიტუაციებიდან;
- თანამშრომლობაზე დაფუძნებული - მოიცავს ჯგუფურ სამუშაოს და თანამშრომლობაზე დაფუძნებულ სწავლის პროცესებს;
- ინტერაქტიული - სწავლება განხილვებისა და დებატების საშუალებით;
- კრიტიკული - სტიმულს აძლევს მოსწავლეებს, იაზროვნონ დამოუკიდებლად, აძლევს მათ საკუთარი მოსაზრებებისა და ხედვის გამოთქმის შესაძლებლობას და ეხმარება არგუმენტირებული მსჯელობის უნარის განვითარებაში;
- მონაწილეობითი - საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, საკუთარი წვლილი შეიტანონ სწავლის პროცესში, მაგალითად იმით, რომ შემოიტანონ მათთვის სასურველი და საინტერესო განსახილველი თემა, ან ჩაატარონ კვლევა მათთვის

საინტერესო სფეროში, ასევე, საკუთარი სწავლის პროცესისა და შედეგების და მათი თანაკლასელების სწავლის პროცესებისა და შედეგების შეფასებით.

მოცემული გეგმების შესასრულებლად, მასწავლებლებს სჭირდებათ ინსტრუმენტები, რომელთა საშუალებითაც ისინი შეძლებენ დაეხმარონ თავიანთ მოსწავლეებს. ზოგიერთი ამ ინსტრუმენტაგან ძალიან მნიშვნელოვანია დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებისათვის. სწორედ ამ მიზნით, ეს ინსტრუმენტები პრაქტიკული თვალსაზრისით არის განხილული წინამდებარე თავში.

სწავლის პროცესის ხელშეწყობა ამოცანების დასახვის საშუალებით

ინტერაქტიული სწავლება და სწავლა გადამწყვეტ როლს თამაშობს წინამდებარე სახელმძღვანელოში შემოთავაზებული აქტივობების უმეტესობაში. ინტერაქტიული სწავლების მიზანს წარმოადგენს შემეცნება (ანუ ფიქრი და გაგება), სწავლა და მოქმედება. გაკვეთილის დაგეგმვის, დავალების შემოწმების, შედეგების შეფასებისა და პროცესის შეჯამების ყველა ეტაპი სწავლის საკმაოდ დიდ პოტენციალს მოიცავს.

ძირითადი მიდგომა, რომელიც აზროვნებისა და მოქმედების ინტეგრაციას მოიცავს, აისახება სწავლის მთლიან პროცესზე. ეს არ გულისხმობს იმას, რომ შესწავლის საგნისადმი აქტიური დამოკიდებულება შემოიფარგლება „რეალური“ სწავლის მოსამზადებელი ეტაპით, რომელიც შეიძლება ინტერპრეტირებული იყოს როგორც პროცესი, რომელიც მხოლოდ შემსწავლელთა აზროვნებას ეყრდნობა. პირიქით, აზროვნებისა და მოქმედების ინტეგრაცია ყველა მოსწავლეს უნერგავს ნათელ წარმოდგენას იმის შესახებ, თუ რატომ სწავლობენ ისინი მოქმედების საშუალებით: მათ წინაშე დგას შესასრულებელი ამოცანა და ამ ამოცანის შესრულება მათგან მთელი რიგი უნარების გამოყენებას მოითხოვს. ამ ტიპის სწავლებისას, მოსწავლე ყოველ ახალ სიტუაციაში იძულებულია, განსაზღვროს მისი საჭიროებები სწავლასთან დაკავშირებით. ამგვარად, მოსწავლეები საჭიროებენ მითითებებსა და ინსტრუქციებს მასწავლებლისაგან, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოსწავლეები, თავის მხრივ, ამოცანას აყენებენ მასწავლებლის წინაშე და არა პირიქით. ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლა გვაძლევს კონსტრუქტივისტული სწავლისა და ინსტრუქციების საშუალებით სწავლის იდეალურ კომბინაციას.

ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლის დროს, მოსწავლის წინაშე დგება პრობლემა, რომელიც უნდა გადაჭრას. სწავლა არ წარმოადგენს თვითმიზანს, არამედ არის საშუალება სასარგებლო და გამოსადეგი ნაბიჯების გადასადგმელად. მოსწავლეები სწავლობენ პრობლემის გადაჭრის გზების ძიების პროცესში, აყენებენ ამოცანას საკუთარი თავისა და მასწავლებლის წინაშე, რაც მათ პრობლემის გადაჭრისაკენ

მიმავალ გზას უხსნის. სკოლა რეალური ცხოვრებაა - დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებების შესახებ სწავლების ეს ლაიტმოტივი გასდევს ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლის პროცესს. ბევრი რეალური ცხოვრებისეული სიტუაცია პრობლემის გადაჭრას გულისხმობს. ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლა ხელს უწყობს მოსწავლეების მომზადებას ცხოვრებისათვის იმით, რომ რეალურ, ცხოვრებისეულ სიტუაციებზე დაყრდნობით განხორციელებულ სწავლას სთავაზობს მოსწავლეებს.

ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლება ემყარება მოდელს, რომლის დახასიათებაც შესაძლებელია ზოგადი შტრიხებით. იმ შემთხვევაში, თუ მასწავლებელი სწავლებას ამ მოდელის მიხედვით აწარმოებს, სწავლა მოქმედების საშუალებით, ანუ აქტიური სწავლა თავისთავად ხორციელდება.

ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლის ელემენტები:

მოსწავლეების წინაშე დგება ამოცანა, რომელიც უნდა ამოხსნას (ამოცანა შემოაქვს მასწავლებელს ან მოცემულია სახელმძღვანელოში).

მოსწავლეები შეიმუშავენ მოქმედების გეგმას.

მოსწავლეები ასრულებენ დაგეგმილ ქმედებებს.

მოსწავლეები აჯამებენ სწავლის პროცესს და წარმოადგენენ შედეგებს.

აუცილებელია, მოსწავლეებს ხშირად ჰქონდეთ შეხება ამოცანაზე დაფუძნებულ სწავლის პრინციპებთან, სხვადასხვა კონტექსტში. ამოცანა, რომლის ამოხსნაც სხვა პრობლემებთან არის დაკავშირებული, რომლებიც, თავის მხრივ, გადაჭრას საჭიროებენ, წარმოადგენს საუკეთესო საშუალებას პროდუქტიული და ხალისით მიმდინარე სწავლის გარემოს შესაქმნელად.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მასწავლებლებისათვის

ინსტრუმენტი 2: თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლა

ამ ფორმის სწავლება არ გულისხმობს მოსწავლეებისათვის გუნდური მუშაობის გარემოს შექმნას მხოლოდ იმ იმედით, რომ დავალება როგორღაც იყოს შესრულებული. თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლა გულისხმობს სწავლის პროცესს, რომელიც განეკუთვნება სოციალური განათლების სფეროს, ვინაიდან მასში არ არის გამოკვეთილი შემეცნებითი მიღწევები. თუმცა ტერმინი „თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლა“ კონცენტრირებულია მოსწავლეთა მიღწევებზე.

თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლების წარმატებით განხორციელების წინაპირობას წარმოადგენს ჯგუფის წევრებს შორის ფუნქციების გარკვევით გადანაწილება. ამგვარად, ჯგუფის წევრებს შორის თანაბრობის პრინციპით გადანაწილდება ფორმალური მოვალეობებიც და პასუხისმგებლობაც ამ მოვალეობების შესრულებაზე, რაც წარმატებული სწავლის საწინდარია. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი ფორმით სწავლებისას ყველა ტიპის ამოცანა არ გამოგვადგება და, აქედან გამომდინარე, არ ხდება თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლისა და მასწავლებელზე ორიენტირებული სწავლის ფორმების პოლარიზება. სწავლების ამ მოდელის თანახმად, მასწავლებელი გარკვეულ და მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სწავლის პროცესში. თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლის წარმატება, როგორც ეს გამოცდილებამ აჩვენა, დამოკიდებულია ძირითად ელემენტებზე. რეკომენდებულია ქვემოთ მოყვანილი პროცედურების გამოყენება, რომლებიც გამოცდილ იქნა პრაქტიკაში, ბევრი მასწავლებლის მიერ:

თანამშრომლობაზე დაფუძნებული სწავლა: ჯგუფის ორგანიზება

1. ჯგუფის წევრთა გვარები ჩამოწერილი უნდა იყოს ანბანის მიხედვით.
2. ჯგუფის თითოეული წევრი თავის თავზე იღებს ქვემოთ მოყვანილი ფუნქციებიდან ერთ-ერთის შესრულებას.

მოდერატორი:

პასუხს აგებს მასზედ, რომ ჯგუფის წევრებს კარგად ესმოდათ თავიანთი მოვალეობები და ასევე იგი ასრულებს ჯგუფის სპიკერის ფუნქციას.

მომხსენებელი:	პასუხისმგებელია ორგანიზაციული სამუშაოს შესრულებაზე, პრეზენტაციის ან საბოლოო პროდუქტის მომზადებისას.
მასალებზე პასუხისმგებელი პირი:	უზრუნველყოფს ყველა საჭირო მასალის ხელმისაწვდომობას და ჯგუფის მიერ სამუშაოს დასრულების შემდეგ პასუხს აგებს ყველაფრის მოწესრიგებაზე.
ორგანიზატორი:	უზრუნველყოფს ჯგუფის მიერ დროის ყაირათიანად გამოყენებას და აკონტროლებს იმას, რომ ჯგუფმა სამუშაო გეგმის მიხედვით შეასრულოს; აგრეთვე, თვალყურს ადევნებს ჯგუფის მიერ მოქმედებათა გონივრული თანამიმდევრობით დაგეგმვას, სამუშაო პროცესის დასაწყისსა და გეგმაში შეაქვს ცვლილებები, საჭიროების შემთხვევაში.
მედიატორი:	პასუხისმგებელია ჯგუფის შიგნით წამოჭრილი ნებისმიერი პრობლემის მოგვარებაზე.
<p>3. წესები:</p> <p>ა) ჯგუფის ზოგიერთ წევრს განსაკუთრებული მოვალეობა ეკისრება, მაგრამ დავალების წარმატებით შესრულებაზე და შედეგებზე ჯგუფის ყველა წევრი თანაბრად აგებს პასუხს.</p> <p>ბ) იმ შემთხვევაში, თუ საჭირო გახდა მასწავლებლისათვის ან მოსწავლეთა ლიდერისათვის კითხვის დასმა, ჯგუფმა ერთობლივად უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება იმის თაობაზე, თუ რა კითხვა უნდა დაისვას. მასწავლებელი და მოსწავლეთა ლიდერი არ პასუხობს ჯგუფის ინდივიდუალური წევრის მიერ დასმულ კითხვებს.</p> <p>გ) პრეზენტაციაზე პასუხისმგებელია ყოველი ჯგუფი. ჯგუფის ყოველი წევრი ვალდებულია, უპასუხოს დასმულ შეკითხვებს.</p>	

მასწავლებლები, რომლებიც ხშირად მიმართავენ მოსწავლეთა ჯგუფური მუშაობის მეთოდს, ამბობენ, რომ ხშირად საჭიროა ჯგუფური მუშაობის დროს აღებული ფუნქციები მოსწავლეებმა უფრო ინტენსიურად შეასრულონ, რაც ხელს უწყობს უსაფრთხო გარემოს შენარჩუნებას, სწავლის პროცესის დაჩქარებასა და ჯგუფის მიერ შესრულებული სამუშაოს გაუმჯობესებას.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მასწავლებლებისათვის

ინსტრუმენტი 3: საერთო საკლასო სხდომის თავმჯდომარეობა (დისკუსია და კრიტიკული აზროვნება) დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების გაკვეთილებზე

წინასიტყვაობა

მოსწავლეები საკუთარ მოსაზრებებსა და იდეებს ერთმანეთს უზიარებენ მასწავლებლის ხელმძღვანელობის ქვეშ. გარემო მარტივად არის მოწყობილი, საჭიროა მხოლოდ დაფა ან ფლიპჩარტი, მაგრამ მასწავლებლის ფუნქცია ფრიად საპასუხისმგებლოა. პლატონის „დიალოგი სოკრატესთან“ ამგვარი სწავლების დიდ ტრადიციაზე მეტყველებს, სოკრატე ყურადღებას ამახვილებდა პრობლემურ საკითხებზე და მისი პარტნიორის მცდარი და დოგმატური შეხედულებების დეკონსტრუქციას ახდენდა. ის, რასაც ჩვენ დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაზე პასუხისმგებელ მასწავლებლებს ვთავაზობთ, არის ხელშემწყობის ფუნქცია, რომელიც უფრო მწვრთნელის ფუნქციას წააგავს. კომპეტენციათა განვითარების ასპექტი - მოსწავლეებმა შეძლონ სწორი მიმართულებით აზროვნება და თავიანთი მოსაზრებების სწორად გამოთქმა - ისეთსავე მნიშვნელოვან მიზანს წარმოადგენს, როგორც შინაარსის სწორი აღქმა და გაგება.

მოსწავლეები ჩართული არიან აზროვნებისა და ინტერაქტიულ-კონსტრუქტივისტული სწავლის პროცესში. მასწავლებელი ხელის შემწყობის ფუნქციას ასრულებს. ზოგადად, აზროვნების პროცესი წარმოადგენს ძალისხმევას, რომელიც მიმართულია კონკრეტულის აბსტრაქტულთან დაკავშირებისაკენ. საერთო საკლასო სხდომები მოსწავლეების აზროვნების უნარის განვითარებას უწყობს ხელს. აზროვნება დროს მოითხოვს. ყველაზე ფრთხილი და წინდახედული მოსწავლეები აზროვნებას დიდ დროს ანდომებენ.

მხოლოდ სკოლას შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს, სწავლების ფორმატში, ხელმძღვანელობის ქვეშ წარმოებული პლენარული სხდომა. მასწავლებლის მიერ მოსწავლეებისათვის წაკითხული ლექციის მსგავსად, საერთო საკლასო პლენარული სხდომაც მორგებული უნდა იყოს მოსწავლეების საჭიროებებზე, უფრო მეტადაც კი,

ვიდრე სახელმძღვანელოები ან ვიდეოგაკვეთილები. კრიტიკოსები მართებულად აღნიშნავენ, რომ ეს ფორმატი ხშირად ირღვევა: საერთო საკლასო სხდომებს ძალიან ხშირად მიმართავენ და მათი ხანგრძლივობაც არაადეკვატურია; მასწავლებლები მოსწავლეებს უსვამენ ისეთ კითხვებს, რომლებიც მოსწავლეებისათვის არ არის საინტერესო და რომლებზე პასუხიც მათ არ აქვთ; მასწავლებლები „ახალბედა სოკრატეების“ როლს ასრულებენ, მოსწავლეებს ასწავლიან, როგორც მათზე დაბალ საფეხურზე მდგომთ და სთხოვენ მათ იმ პასუხს, რომლის მოსმენაც თავად სურთ.

მაგრამ თუ ამ მეთოდს გამოიყენებენ გარკვეული წესების დაცვითა და მცირედი პრაქტიკის შემდეგ, საერთო საკლასო სხდომები ერთ-ერთ მძლავრ, მოქნილ და უდავოდ სასარგებლო სწავლის ფორმატს წარმოადგენს, დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში. ქვემოთ მოცემულ ჩამონათვალში გამოკვეთილია სწავლის შესაძლებლობები და ისინი განკუთვნილია მასწავლებელთა დასახმარებლად, რომელიც აწვდის მათ ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ მსგავსი სხდომების ორგანიზებისას რა უნდა გააკეთონ მათ და რისგან უნდა შეიკავონ თავი. დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების სახელმძღვანელოთა სერიაში შესულ წიგნებში II, III, IV და V, მოცემულია მსგავსი საერთო საკლასო სხდომების ბევრი მაგალითი, როგორც მაღალკლასელებისათვის, ასევე დამწყები საფეხურის მოსწავლეებისათვის. სწორედ ამ მიზეზის გამო, მოცემული ინსტრუმენტის დახასიათებაში არ არის შესული მაგალითი.

მოსწავლეთა როლი

მოსწავლეები:

- სხდომის გამართვამდე მეტ-ნაკლებად იცნობენ თემას, ფლობენ მის გარშემო გარკვეულ ცოდნასა და ინფორმაციას და აინტერესებთ განსახილველი თემა;
- იციან იმის შესახებ, რომ მათ მიერ გამოთქმული მოსაზრებები მოსმენილი იქნება და არასწორი მოსაზრებისა და წინადადებების გამო მათ ქულები არ დააკლდებათ;
- დიდი დრო ეძლევათ გამოსვლებისათვის;

— მათი სწავლის საჭიროებები განსხვავებულია (მაგალითად, მათ შორის არიან ნელა მოსაუბრე მოსწავლეები და მოსწავლეები, რომლებიც სწრაფად საუბრობენ).

მასწავლებლის როლი

მასწავლებელი:

- ესაუბრება მოსწავლეებს და შეუძლია და მზად არის იმპროვიზებისათვის, რათა რეაგირება მოახდინოს მოსწავლეების მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებზე;
- სრულად ესმის განსახილველი თემა და ნათელი წარმოდგენა აქვს იმაზე, თუ რა შედეგით დასრულდება სხდომა;
- აკონტროლებს საერთო საკლასო სხდომას, მაგრამ ცდილობს, არ აიღოს წამყვანის ფუნქცია, თავის გამოსვლას მხოლოდ მცირე დროს უთმობს;
- საკმარის დროს აძლევს მოსწავლეებს მოსაფიქრებლად;
- ისმენს ყოველგვარი ჩანიშვნების გაკეთების გარეშე;
- ისმენს აქტიურად, ცდილობს დაიჭიროს ის მომენტები, სადაც მოსწავლეები საინტერესო და ხელჩასაჭიდ იდეებს გამოთქვამენ;
- ამხნევებს მოსწავლეებს, რათა მონაწილეობა მიიღონ სხდომის მსვლელობაში და მიმართავს იმ მოსწავლეებს, რომლებიც ძირითადად ჩუმად ყოფნას ამჯობინებენ;
- აკონტროლებს დროს, ორგანიზებას უწევს ჯგუფს და აწესრიგებს პროცესებს;
- აწესრიგებს მსჯელობის ფორმატს, დაფის (ამ შემთხვევაში, ფლიპჩარტის ნაცვლად უმჯობესია გამოყენებულ იქნეს დაფა) გამოყენებით, სთავაზობს მოსწავლეებს თვალსაჩინოებებს, მაგალითად, სურათებს, სიმბოლოებს, მაგალითებს, აწვდის მათ ინფორმაციას, კონცეფციებს და ჩარჩოებს;
- განსაზღვრავს მოსწავლეების სწავლის საჭიროებებს და მოქმედებს მათ შესაბამისად. აწვდის ინფორმაციას და ინსტრუქციებს მოსწავლეებს ისეთ საკითხებზე, რაც მათ არ იციან და უზრუნველყოფს ისეთი გარემოს შექმნას, სადაც მცდარ მოსაზრებებსა და აზროვნების არასწორ მიმართულებებს კრიტიკით უპასუხებენ და მოახდენენ მის დეკონსტრუქციას, მოსწავლეები ან თავად მასწავლებელი.

დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებისათვის შესაბამისი თემები და კონტექსტი

შესაბამისი თემები:

- მოსწავლეების მიერ შემოტანილი თემები (კითხვები, კომენტარები, პრეზენტაციები, საშინაო დავალება, გამოცდილება და გრძნობები);
- მასწავლებლის მიერ შემოტანილი თემები (კითხვები, მინიშნებები, სურათები, ლექციები);
- შემოტანილი ახალი კონცეფცია;
- წასაკითხი მასალის ირგვლივ მსჯელობა და კვლევითი სამუშაოს ჩატარების შემდეგ გამართული მსჯელობა;
- ამოცანაზე დაფუძნებული სწავლისა ან პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის ეტაპის შემდეგ გამართული მსჯელობა (შეჯამება, განხილვა);
- მოსწავლეების მიერ შემოთავაზებულ თემაზე რეაგირება;
- შემდგომი კვლევის საგნის განხილვა.

სწავლის შესაძლებლობები

მოსწავლეები:

- ქმნიან კონტექსტს, მასწავლებლის მიერ მიწოდებული ინსტრუქციის მიხედვით, გაკვეთილზე შემოტანილი ახალი კონცეფციისათვის (კონსტრუქტივისტული სწავლა);
- საკუთარ თავზე გამოცდიან, როგორ მიმდინარეობს აზროვნების პროცესი - სვამენ კითხვებს, ყურადღებით ფიქრობენ პასუხებზე, კონკრეტულს აკავშირებენ აბსტრაქტულთან და პირიქით (კომპეტენციების განვითარება, ანალიტიკური აზროვნებისა და კრიტიკული მსჯელობის უნარის დემონსტრირების საშუალებით);
- მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ მსჯელობისას გამოყენებულ კრიტერიუმებს და აანალიზებენ იმ მიზეზებს, რამაც განაპირობა მათი მხრიდან არჩევანის შეჩერება ამ კრიტერიუმებზე (მსჯელობის კომპეტენცია ან ინტერაქტიულ-კონსტრუქტივისტული სწავლა);

- საკლასო გარემოს აღიქვამენ, როგორც შემსწავლელთა მიკროსაზოგადოებას, რომელში მონაწილეობისათვისაც მათ სტიმული ეძლევათ (სწავლა დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის საშუალებით);
- მათ მიმართავენ, როგორც ექსპერტებს (თვითშეფასების ამაღლება);
- მას შემდეგ, რაც გამოთქვამენ საკუთარ მოსაზრებას პოლიტიკური საკითხის გარშემო გაჟღერებული სადავო შეხედულების შესახებ (პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესის სიმულაცია), სიტყვას გადასცემენ სხვა მოსწავლეებს.

მომზადება

თემის შერჩევის კრიტერიუმები:

- მოსწავლეები უნდა ფლობდნენ ინფორმაციას განსახილველი თემის შესახებ (მოსწავლელთა გამოცდილებასთან კავშირი).
- მოსწავლეები უნდა აცნობიერებდნენ, რატომ ღირს შერჩეულ საკითხზე მსჯელობა (რელევანტურობა, პირადი ინტერესი).
- პაექრობა: თემა უნდა იყოს პრობლემური და უნდა იძლეოდეს იმის საშუალებას, რომ მოსწავლეებს განსხვავებული მოსაზრებები გაუჩნდეთ მასთან დაკავშირებით; მასწავლებელს უნდა ჰქონდეს თავისი გარკვეული პოზიცია განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით, მაგრამ საკუთარი მოსაზრება არ უნდა წარმოაჩინოს, როგორც ერთადერთი „სწორი გამოსავალი“.
- მასწავლებელს გონებაში შექმნილი აქვს მატრიცა, რომელიც მას საშუალებას აძლევს, წინასწარ განსაზღვროს, თუ რა მოსაზრებები შეიძლება გაუჩნდეთ მის მოსწავლეებს და უნდა მოაქციოს მათი მოსაზრებები კონცეპტუალურ ჩარჩოებში (მაგალითად, დადებითი და უარყოფითი შედეგები, სამართლიანობისა და ეფექტურობის კრიტერიუმები, კონკრეტული და აბსტრაქტული, ინტერესები და კომპრომისი).
- იმ შემთხვევისათვის, თუ მოსწავლეები არ იწყებენ დისკუსიას, მასწავლებელს მზად უნდა ჰქონდეს ხერხი, თუ როგორ ჩაითრიოს საუბარში მოსწავლეები (მაგალითად, კითხვა ან მინიშნება).

— მასწავლებელი ადგენს სხდომის გეგმას - მაგალითად, დიაგრამა ახალი კონცეფციისათვის, თეზისი ან ძირითადი ტერმინების ჩამონათვალი - რომლითაც მოსწავლეებს შეუძლიათ ისარგებლონ და ააგონ მასზე საკუთარი მსჯელობა, რაც შეიძლება მოსწავლეებს საშინაო დავალების სახით მიეცეთ.

რა უნდა გავაკეთოთ

— მინიშნების მიცემისას ან კითხვის დასმისას, მოსწავლეებს მიეცით დრო მოსაფიქრებლად - დააცადეთ მათ რამდენიმე წამი და შემდეგ სიტყვა გადაეცით რამდენიმე მოსწავლეს ერთმანეთის მიყოლებით.

— ვარიანტები (მოსწავლეებს მეტი დრო სჭირდებათ, მაგრამ ეს საგრძნობლად აუმჯობესებს მოსწავლეებისა და მასწავლებლის მიერ სხდომაში მონაწილეობის ხარისხს): მინიშნების მიცემისას ან კითხვის დასმისას:

→ მიეცით მოსწავლეებს იმის საშუალება, რომ მათ წერილობით ჩაინიშნონ მოსაზრებები და მხოლოდ შემდეგ გამოვიდნენ სიტყვით; მოსწავლეები კითხულობენ თავიანთ ჩანაწერებს ან მასწავლებელი აგროვებს მოსწავლეების ჩანაწერებს და გაფენს იატაკზე ან ამაგრებს პოსტერზე;

→ საშუალება მიეცით მოსწავლეებს, წყვილებში განიხილონ თავიანთი მოსაზრებები და შემდეგ კლასის წინაშე წარდგინენ შედეგებით.

— ძირითადი კანონი: „მასწავლებელი აწვდის მოსწავლეებს ინფორმაციას ან სვამს კითხვას - საკუთარ მოსაზრებას გამოთქვამს ბევრი მოსწავლე“. დროის განაწილების თვალსაზრისით, ამან შესაძლებელია საერთო საკლასო სხდომისათვის განკუთვნილი მთლიანი დრო მოითხოვოს, რის შემდეგაც, დასკვნით სახით, მასწავლებელი კლასის წინაშე უნდა წარდგეს მოკლე შემაჯამებელი სიტყვით.

— უნდა დარწმუნდეთ, რომ თქვენი მოსწავლეები სხედან საკლასო ოთახის გარშემო ან წრეზე, რაც მათ საშუალებას აძლევს, ერთმანეთს პირისპირ უყურონ და ერთმანეთს მიმართონ.

— უნდა დარწმუნდეთ, რომ მოსწავლეებს ესმით ერთმანეთის. გაამხნევეთ და წაახალისეთ ისინი, რათა ახსნან თავიანთი მოსაზრებები და მათ მიერ

გამოყენებული ყველა ის ტერმინი, რომელიც გაუგებარია სხვა მოსწავლეებისათვის.

რა არ უნდა გავაკეთოთ

მოერიდეთ:

- ისეთი კითხვების დასმას, რომელზე პასუხიც შეიძლება იყოს მხოლოდ „კი“ ან „არა“. ამის შემდეგ აუცილებლად დაგჭირდებათ ახალი კითხვის დაუყოვნებლივ დასმა. დასვით ისეთი კითხვები, რომლებიც მსჯელობას მოითხოვს ან მიაწოდეთ მინიშნებები. ამის შემდეგ დასმული კითხვები უფრო კონკრეტული და სპეციფიკური იქნება;
- ერთ ან ორ მოსწავლესთან კითხვა-პასუხის რეჟიმში საუბარს. ამის ნაცვლად, შეეცადეთ მათ მიერ დასმულ კითხვებს სხვა მოსწავლეებმა უპასუხონ;
- გვერდზე გადგომას და მოსწავლის მიერ გამოთქმული მოსაზრების უგულებელყოფას, თუ თქვენ მასზე რეაგირებისათვის მოუმზადებელი ხართ. ასეთი მოსაზრებები შესაძლებელია ყველაზე საინტერესო აღმოჩნდეს! ამ შემთხვევაშიც, შეეცადეთ მსჯელობაში ჩართოთ კლასი;
- კომენტარის გაკეთებას ყოველი მოსწავლის მიერ გამოთქმულ იმ მოსაზრებებზე, რომელსაც თქვენ ეთანხმებით ან არ ეთანხმებით. ნაცვლად ამისა, მოსწავლეებს მიუთითეთ, იმსჯელონ სხვების მიერ გამოთქმული მოსაზრებების ძლიერსა და სუსტ მხარეებზე;
- თქვენი ფუნქციის მხოლოდ იმითი შემოფარგვლას, რომ მოსწავლეებს ხელის აწევის შემთხვევაში მისცეთ სიტყვა. ძალიან ხშირად, მოსწავლეები საკითხის სხვადასხვა ასპექტსა და ქვეთემებზე იწყებენ მსჯელობას, რამაც შესაძლოა დაბნეულობა და ქაოსი გამოიწვიოს. ამიტომ, საჭიროა მასწავლებელმა აიღოს ინიციატივა და შეახსენოს მოსწავლეებს, რა საკითხზე უნდა გაამახვილონ მათ ყურადღება ან რა მიმართულებით უნდა წაიყვანონ მსჯელობა. მოსწავლეების ყურადღება გაამახვილეთ იმაზე, რომ დრო და ფორმატი შეზღუდულია და არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ განხილულ იქნას ყველაფერი, იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეები ეჭვის ქვეშ დააყენებენ თქვენი არჩევანის მართებულობას, განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.

მასწავლებელი იმპროვიზატორი - მოსწავლეები დისკუსიის მოთავენი

აქამდე ჩვენ განვიხილეთ საერთო საკლასო სხდომები, რომელსაც მასწავლებელი წინასწარ გეგმავს, დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების გაკვეთილებისათვის.

მოსწავლეებმა შესაძლოა მოითხოვონ ამა თუ იმ საკითხის სპონტანური განხილვა, თუმცა ხშირად ეს ხდება მათი დაკვირვების შედეგად ან კომენტარის გამო, რომელიც აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს. თუ დრო და გაკვეთილი ამის საშუალებას იძლევა, მასწავლებელმა უნდა მისცეს მოსწავლეებს საშუალება, განახორციელონ საკუთარი ჩანაფიქრი. ამაში იკვეთება მათი სწავლის საჭიროებები - ისინი, ან რამდენიმე მათგანი მაინც, დაინტერესებულნი არიან მოცემული საკითხით.

მაგალითები:

- „ბოლოს და ბოლოს ის, ვისი ნდობაც შეიძლება გქონდეს, მარტო შენი ოჯახი და ოჯახის წევრებია“.
- „ვფიქრობ, ზოგიერთი დამნაშავეისათვის სასიკვდილო განაჩენი აუცილებელია“.
- „რა ელის პოლიტიკოსს, რომელიც არ ასრულებს წინასაარჩევნო დაპირებას?“
- მოსწავლეს სურს, განიხილოს აქტუალური საკითხი, რომელიც მან ახალ ამბებში მოისმინა.

მსგავს სიტუაციებში მოსწავლეები მასწავლებლის წინაშე აყენებენ ამოცანას. მასწავლებელი იძულებულია, თავმჯდომარეობა გაუწიოს სხდომას, რომლისთვისაც იგი მზად არ არის, რასაც თავს მხოლოდ იმპროვიზების გამოყენებით გაართმევს. მასწავლებელი არ უნდა გაურბოდეს მსგავს სიტუაციებს. როგორც წესი, მასწავლებელს ყოველთვის აქვს წარმოდგენა და საკუთარი მოსაზრება მოსწავლეების მიერ წამოჭრილ მსგავს საკითხებზე, ხოლო ურთიერთობის მოდელი იგივეა, რაც წინასწარ დაგეგმილი საერთო საკლასო სხდომის დროს. იგივე სიტუაცია მეორდება, როდესაც მოსწავლეები მასწავლებელს სთხოვენ რაიმეს განმარტებას („რას ნიშნავს დემოკრატია?“).

ქვემოთ მოცემულია რამდენიმე რჩევა იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ უნდა მოიქცეს მასწავლებელი სპონტანურად გამართულ სხდომაზე:

- სთხოვეთ მოსწავლეს, რომელმაც წამოიწყო დისკუსია, აუხსნას კლასს საკითხის არსი. ამ შემთხვევაში ყველა მოსწავლეს ეძლევა შესაძლებლობა, მონაწილეობა მიიღოს საკითხის განხილვაში და თქვენც გეძლევათ დრო მოსაფიქრებლად.
- აუხსენით კლასს, რა დროს დაუთმობთ საკითხის განხილვას. მოიფიქრეთ, როგორ განავრცობთ თემას და როგორ გააგრძელებთ გაკვეთილს.
- მოსწავლეების მოსმენისას, ყურადღება გაამახვილეთ იმაზე, თუ რა ცოდნას ფლობენ თქვენი მოსწავლეები საკითხის შესახებ, რა გაიგეს მათ და რა ვერ გაიგეს.
- საკუთარ თავზე აიღეთ ინიციატივა, შეაჯამოთ მოსწავლეების მიერ გამართული დისკუსია. შესაძლებელია, თქვენი დასკვნითი გამოსვლა არ იყოს იმ ხარისხის, როგორც წინასწარ მომზადების შემთხვევაში იქნებოდა, მაგრამ ეს უმჯობესია, ვიდრე მოსწავლეების მსჯელობის დასრულება ისე, რომ მათ არ აუხსნათ, თუ რას ემსახურებოდა მსჯელობისათვის დათმობილი დრო და რა დასკვნები შეიძლება გაკეთდეს განხილულ საკითხთან დაკავშირებით.
- შემაჯამებელი სიტყვა შეგიძლიათ მოსწავლეებსაც გადააბაროთ, მაგრამ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თქვენ განხილულ საკითხთან დაკავშირებით გარკვეული აზრი გაქვთ ჩამოყალიბებული.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მასწავლებლებისათვის

ინსტრუმენტი 4: ინტერვიუ ექსპერტთან - ინფორმაციის შეგროვების გზები და ხერხები

დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებისას, მრავლად არის სიტუაციები, როდესაც მოსწავლეებს სჭირდებათ ინფორმაციის მოპოვება იმ ადამიანებისათვის ინტერვიუს ჩამორთმევის საშუალებით, რომლებიც სკოლის გარეთ იმყოფებიან.

ეს ინტერვიუები შესაძლებელია გაიმართოს საკლასო გარემოში, ან შესაძლებელია, კლასი და მოსწავლეთა ჯგუფი ეწვიოს მათ სკოლის გარეთ.

პირი, რომლისგანაც მოსწავლეები ინტერვიუს იღებენ, შესაძლებელია წარმოადგენდეს ექსპერტს, სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით, როგორცაა მაგალითად, ქვეყნის ან ადგილობრივი პარლამენტის წევრი, ადმინისტრაციული საბჭოს წარმომადგენელი ან მეცნიერი. მაგრამ ასევე შესაძლებელია, რესპონდენტი იყოს ადამიანი, რომელსაც გააჩნია სოციალური ურთიერთობების ან პროფესიული გამოცდილება, როგორცაა, მაგალითად, ცვლებში მომუშავე პირი, მარტოხელა დედა, ემიგრანტი ან უმუშევარი ადამიანი.

თქვენს ყურადღებას აქ არ შევაჩერებთ იმაზე, თუ ვინ უნდა დაუკავშირდეს ექსპერტებს. უმეტეს შემთხვევაში, ამ ამოცანას მასწავლებელი ასრულებს, მაგრამ შესაძლებელია, ეს მოსწავლეებსაც დაევალოთ, განსაკუთრებით მაღალ კლასებში. ნაცვლად ამისა, ჩვენ განვიხილავთ იმ პროცედურებს, რომლებიც მოსწავლეების ინტერვიუსათვის მომზადებას ემსახურება.

დაუშვებელია ისეთი სცენარის დადგმა, სადაც მასწავლებელი ან რამდენიმე მოსწავლე ინტერვიუს ართმევს ექსპერტს, ხოლო დანარჩენი მოსწავლეები მაყურებლის როლში გამოდიან და წარმოდგენა არა აქვთ, რას ემსახურება ექსპერტისადმი დასმული ესა თუ ის კითხვა. ინტერვიუს ალება გარკვეულ კომპეტენციებს მოითხოვს, რომლებიც ასევე გამოსადეგია სხვა ტიპის პროექტებშიც, როგორცაა გასვლითი მეცადინეობები ან მუშაობა სამეცნიერო საკითხებზე და მედიასთან.

ექსპერტთან ინტერვიუსათვის მოსწავლეების მომზადების სტანდარტული პროცედურები მოიცავს შემდეგ ეტაპებს:

1. მოსწავლეები აღმოაჩენენ მნიშვნელოვან საკითხს, რომელიც დეტალურ შესწავლას მოითხოვს.
2. მასწავლებელი სთავაზობს მათ ინტერვიუს ექსპერტთან. იგი უკავშირდება ექსპერტს და უთანხმდება ინტერვიუსათვის განკუთვნილ თარიღსა და დროზე, იწვევს მას სკოლაში, ან უნიშნავს შეხვედრას სკოლის გარეთ.
3. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, თუ რა არის მათი ამოცანა: ინტერვიუსათვის გამოყოფილ დროში (45-დან 90 წუთამდე), მოსწავლეებს ეძლევათ საშუალება, დასვან კითხვები. ვინაიდან ექსპერტის მხრიდან ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას გარკვეული დრო მიაქვს, ხოლო ექსპერტის პასუხმა შესაძლებელია წარმოშვას დეტალური კითხვების დასმის აუცილებლობა, საჭიროა, მოსწავლეებმა მიიღონ გადაწყვეტილება იმაზე, თუ რა ძირითად საკითხებზე სურთ მათ ყურადღების გამახვილება. მოსწავლეები ქმნიან ჯგუფებს, რომელთაგანაც თითოეული ჯგუფი პასუხისმგებელი იქნება, დასვას ერთი ძირითადი კითხვა. თითოეულ ჯგუფს მიეცემა 10-15 წუთი იმისათვის, რომ ამომწურავი პასუხი მიიღოს ექსპერტისაგან მისთვის საინტერესო თემაზე. აუცილებელია, მოსწავლეებს კარგად ესმოდეთ დროის ამ ჩარჩოების დატვირთვა, რაც მასწავლებელმა გულდასმით და ამომწურავად უნდა აუხსნას მათ, პასუხი გასცეს მოსწავლეების ნებისმიერ, ამ ფორმატთან დაკავშირებით წამოჭრილ კითხვას.
4. საერთო საკლასო პლენარული რაუნდის დროს, მოსწავლეები ერთვებიან ბრეინშტორმინგის პროცესში. ისინი ბარათებზე ან ქაღალდის ფურცლებზე ინიშნავენ ყველა კითხვას, რომელიც მათ სურთ, რომ დაუსვან ექსპერტს, ამასთან ყოველი ახალი კითხვა ცალკე ბარათზე დააქვთ. იმისათვის, რომ ამ პროცედურამ ძალიან დიდი დრო არ წაიღოს, მასწავლებელს შეუძლია შეზღუდოს ბარათებისა და, შესაბამისად, კითხვების რაოდენობა, მაგალითად, თითოეულ მოსწავლეს მისცეს მხოლოდ ორი ან სამი ბარათი, რომელზეც მათ შეუძლიათ ჩამოაყალიბონ თითო-თითო კითხვა. ხუთი-რვა წუთის შემდეგ მასწავლებელი აგროვებს ბარათებზე დატანილ კითხვებს და გამოფენს დაფაზე ან ფლიპჩარტზე, რის

შემდეგაც მოსწავლეები სათითაოდ გამოდიან და კლასს აცნობენ თავიანთ მოსაზრებებს.

5. კითხვები, რომლებიც ერთ საკითხს ეხება, უნდა შეგროვდეს ცალკე ერთი ძირითადი კითხვის ქვეშ. ამის შემდეგ მოსწავლეები იღებენ გადაწყვეტილებას იმის შესახებ, თუ რომელი ძირითადი კითხვები სურთ რომ აირჩიონ ინტერვიუს დროს ექსპერტისათვის დასასმელად და რა თანამიმდევრობით. 60 წუთიანი ინტერვიუს განმავლობაში მაქსიმუმ ოთხი ძირითადი კითხვა უნდა დასვან. როგორც წესი, პირველი კითხვა უნდა ეხებოდეს რესპონდენტს, რათა მოსწავლეებს შეექმნათ წარმოდგენა, ვისთან უწევთ საუბარი. ინტერვიუსათვის გამოყოფილი დროის ბოლო 10 წუთი უნდა დავუთმოთ ღია საუბრებს ან დამატებით კითხვებს, რომლებიც ინდივიდუალურ მოსწავლეს შეიძლება გაუჩნდეს ამ ინტერვიუს დროს.
6. მოსწავლეები უნდა გადანაწილდნენ ჯგუფებად. თითოეული ჯგუფი ირჩევს ერთ ძირითად კითხვას და დაფიდან ან ფლიპჩარტიდან იღებს მოსწავლეების მიერ შევსებულ ბარათებს, საიდანაც ისინი არჩევენ კითხვებს, რომლებიც მათ სურთ, რომ დაუსვან ექსპერტს.
7. იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეებს არა აქვთ ინტერვიუს ალების გამოცდილება, მასწავლებელმა მათ მოკლე ინსტრუქცია უნდა მიაწოდოს ინტერვიუს ძირითად ტექნიკურ მხარესთან დაკავშირებით. ყოველი თემის პირველი, ძირითადი კითხვა უნდა იყოს ზოგადი ხასიათის, რაც რესპონდენტს საშუალებას მისცემს, მოსწავლეებს ინფორმაცია და ძირითადი, საკვანძო სიტყვები მიაწოდოს. ამის შემდეგ მოსწავლეებს ეძლევათ საშუალება, დაუსვან რესპონდენტს შემდეგი, უფრო დეტალური კითხვები იმავე თემის გარშემო. საჭიროა მოსწავლეებისათვის ინსტრუქციის მიწოდება იმის თაობაზე, რომ მოერიდონ ისეთი კითხვების დასმას, რომლებზეც პასუხი მხოლოდ „კი“ ან „არა“ შეიძლება იყოს. ან ამგვარ კითხვას დაუყოვნებლივ უნდა მოჰყვეს შემდეგი შეკითხვა, რომელზეც შესაძლებელია მსჯელობა. საჭიროა მოსწავლეებს ასევე მივაწოდოთ ინსტრუქცია იმის თაობაზე, რომ ინტერვიუ არ არის საკითხის განხილვა („არ მეთანხმებით, რომ....?“).

8. მოსწავლეების ჯგუფმა, არჩეულ საკითხზე უნდა მოამზადოს ოთხი ან ხუთი კითხვა და განსაზღვროს მათი თანამიმდევრობა. საკუთარ თავში რწმენის განსამტკიცებლად, შესაძლებელია რეპეტიციის მოწყობა, სადაც მოსწავლეები როლებს ინაწილებენ და მასწავლებელი კი ექსპერტის როლში გამოდის.
9. საჭიროა, ჯგუფის წევრებმა გადაინაწილონ როლები ინტერვიუს დროს. რომელი მოსწავლე რომელ შეკითხვას დასვამს? ვინ ჩაინიშნავს ექსპერტის მიერ გაცემულ პასუხებს? ვინ შეცვლის ჯგუფის წევრს, რომელიც ობიექტური მიზეზების გამო შესაძლებელია ვერ დაესწროს ინტერვიუს? ინტერვიუს დროს, მოსწავლეები რესპონდენტის პირისპირ უნდა იდგნენ და უნდა ინარჩუნებდნენ მხედველობით კონტაქტს მასთან, ამისათვის მათ სჭირდებათ ერთი ან ორი დამხმარე, რომელიც რესპონდენტის პასუხების მიხედვით ჩანაწერებს გააკეთებს (იხილეთ, ქვემოთ მოცემული გეგმის ნიმუში). რეკომენდებული არ არის ჩამწერი მოწყობილობის გამოყენება, ვინაიდან ჩანაწერის გაშიფვრა დიდ დროს მოითხოვს. ამის ნაცვლად, მოსწავლეებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ და ჩაიწერონ რესპონდენტის პასუხებში გაჟღერებული ძირითადი საკვანძო საკითხები ისე, რომ ინტერვიუს შემდეგ, თავიანთი ჩანაწერების გამოყენებით შეძლონ, მეხსიერებაში აღიდგინონ ის, რაზეც რესპონდენტმა ისაუბრა.
10. ინტერვიუს შემდეგ თითოეული ჯგუფი გამოდის კლასის წინაშე მოხსენებით, რაც შესაძლებელია გაკეთდეს ზეპირი ან წერილობითი მოხსენებების სახით. იმის მიხედვით, თუ რის საშუალებას იძლევა სასკოლო გარემო, ჯგუფების მიერ მომზადებული წერილობითი მოხსენებების ასლები შესაძლებელია მოსწავლეებს დაურიგდეთ, ან გამოქვეყნდეს კედლის გაზეთში, ან შედგეს ელექტრონული დოკუმენტის სახით. ამის შემდეგ დგება დრო, კლასი დაუბრუნდეს იმ ძირითად საკითხს, რამაც ინტერვიუს აუცილებლობა განაპირობა. მივიღეთ ინფორმაცია იმაზე, რაზეც გვსურდა? რა ვისწავლეთ? რა ახალი კითხვები გაჩნდა?
11. ასევე, მოსწავლეებმა უნდა განიხილონ ინტერვიუს ალების პროცესი და ის უნარები, რომლებიც მათ ამ ინტერვიუს ჩატარების პროცესში შეიძინეს, ასევე, პრობლემები, რომლებმაც თავი იჩინა ინტერვიუს განმავლობაში. ეს მასწავლებლისათვის მნიშვნელოვან მასალას წარმოადგენს შემდგომი აქტივობების დაგეგმვისას.

ფორმა, ინტერვიუში მონაწილე ჯგუფის გეგმის შესადგენად:

რესპონდენტი _____

თარიღი: _____ ადგილი: _____

თითოეული ჯგუფისათვის გამოყოფილი დრო: _____ წთ.

ჯგუფი # _____ თემა: _____

ჯგუფის წევრები:

#	ძირითადი კითხვა	კითხვის ავტორი	ჩანაწერზე პასუხისმგებელია
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მასწავლებლებისათვის
 ინსტრუმენტი 5: კომპეტენციაზე დაფუძნებული სწავლების მიზნების
 განსაზღვრა⁴⁷

1. სასკოლო პროგრამის სტანდარტი (მხოლოდ ერთი):		
2. უპასუხეთ შემდეგ კითხვას: რისი კეთება შეუძლია მოსწავლეს მას შემდეგ, რაც იგი შეიძენს იმ კომპეტენციას, რომელიც გაკვეთილის გეგმით არის გათვალისწინებული?		
აღწერა:		
3. აღწერეთ, მინიმუმ რისი კეთება უნდა შეძლოს მოსწავლემ და დაახასიათეთ მაქსიმუმ რისი მიღწევას შესაძლებელია.		
მას შემდეგ, რაც მოსწავლეებმა გაიარეს დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების კურსი ... რომელიც შედგებოდა x გაკვეთილისაგან ...		
... ველი, რომ ჩემი მოსწავლეები მინიმუმ შეძლებენ...	... მსურს, რომ ჩემმა მოსწავლეებმა შეძლონ...	... ფაქტობრივად, იმედი მაქვს, რომ ჩემი მოსწავლეები შეძლებენ...
„მინიმალური სტანდარტი“ (მისაღები)	„საშუალო სტანდარტი“ (დამაკმაყოფილებელი)	„უმაღლესი სტანდარტი“ (კარგი)
4. დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების გაკვეთილების დაგეგმვის პირველი ეტაპი		
მიზანი	მასწავლებლის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია	მოსწავლეთა აქტივობა, დავალებები

⁴⁷ იხილეთ წინამდებარე სახელმძღვანელოს თავი, რომელიც ეძღვნება დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების კომპეტენციებს. აღნიშნული ინსტრუმენტი ეფუძნება გ. ზაენერის ნაშრომს *Bildungsstandards in der Praxis. Kompetenzorientiert unterrichten* (2nd edn), Seelze-Velber, (2008 წელი), გვ. 56.

1. წინასიტყვაობა

მასწავლებელი, რომელიც დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებზეა პასუხისმგებელი, შესაძლებელია წარმატებით ართმევდეს თავს გაკვეთილის დაგეგმვისა და გაკვეთილისათვის მზადების ამოცანას. მიუხედავად იმისა, თუ რამდენად კარგად არის მომზადებული გაკვეთილი, გაკვეთილი შეიძლება ჩავარდეს, თუ მასწავლებელს ავიწყდება, გაითვალისწინოს ის, თუ რა უნარებს ფლობენ მისი მოსწავლეები გარკვეული ტექნიკური თვალსაზრისით. მსგავსი სიტუაცია შეიძლება შეექმნას საუკეთესო და დიდი გამოცდილების მქონე მასწავლებელსაც. გაკვეთილი წარმატებულია მხოლოდ მაშინ, თუ მოსწავლეები ფლობენ გარკვეულ მეთოდებს და იციან, როგორ გამოიყენონ ისინი.

ევროპის მასშტაბით, დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში ჩართული მასწავლებლების მონაწილეობით წარმოებული სხვადასხვა პროგრამის ფარგლებში მიღებულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, მივიღეთ გადაწყვეტილება, მასწავლებლებისათვის განკუთვნილ ამ სახელმძღვანელოში მოგვეწოდებინა ინსტრუმენტთა ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის. მათში მოცემული ინსტრუქციები, სამუშაო ფურცლები, ინსტრუმენტები და კითხვარები ერთგვარ მონაცემთა ბაზის ფუნქციას ასრულებს, რომელიც მოსწავლეებისთვის არის განკუთვნილი, იმ შემთხვევებისათვის, თუ ისინი არ ფლობენ გარკვეულ მეთოდს ან ტექნიკას.

მასწავლებლის მოვალეობაში შედის, აუხსნას მოსწავლეებს, როდის, როგორ და რომელი ინსტრუმენტი უნდა გამოიყენონ. ასევე, მასწავლებლის გადასაწყვეტია ის, თუ რა დროს და რომელი ინსტრუმენტი მიაწოდოს მოსწავლეებს, ინსტრუმენტი საკლასო ოთახში უნდა გამოფინოს, ყველასათვის თვალსაჩინო ადგილას, თუ მისი მისადაგება შესაძლებელია საშინაო დავალებისათვის და უნდა დაურიგდეს მოსწავლეებს.

მოცემული ინსტრუმენტები მოსწავლეებს დაეხმარება, თავი გაართვან მათ წინაშე მდგარ სხვადასხვა ამოცანას, როგორცაა:

- როგორ მოიძიონ და მოიპოვონ ინფორმაცია;
- როგორ დაახარისხონ ინფორმაცია;
- როგორ მიუდგნენ შემოქმედებით სამუშაოს;
- როგორ წარადგინონ საკუთარი ნამუშევარი;
- როგორ ითანამშრომლონ სხვა მოსწავლეებთან.

ყოველი ინსტრუმენტი მოცემულია ცალკე ფურცელზე. მოსწავლეებს აქვთ შესაძლებლობა, ინდივიდუალურად გაეცნონ თითოეულ მათგანს, ან იმ შემთხვევაში, თუ მასწავლებელი იღებს ამგვარ გადაწყვეტილებას, ერთობლივად, წყვილებში, ან მცირე ზომის ჯგუფებში მოხდეს მათი განხილვა.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

ინსტრუმენტი 1: სამუშაო ფურცელი მოსწავლეებისათვის, სწავლის განრიგის დასაგეგმად

- ჩემს თავს დავუსახავ შემდეგ მიზანს - შემდეგი თავის გავლისას/ შემდეგი ნაწილის გავლისას/ დღეისათვის და ა.შ.: ...
- დღეს თავს გავართმევ შემდეგ ამოცანას: ...
- მე განსაკუთრებით მაინტერესებს: ...
- მე განსაკუთრებით მიჭირს: ...
- მე შემდეგი გეგმა შევიმუშავე: ... (რას გავაკეთებ უპირველეს ყოვლისა? რას გავაკეთებ ამის შემდეგ? სად ვიმეცადინებ? როდის მოვიწყობ შესვენებას? როდის დავასრულებ შესასრულებელ სამუშაოს?)
- ჩემს გეგმას განვიხილავ: ... (ვისთან ერთად?)
- კმაყოფილი ვიქნები იმით, რაც ვისწავლე, თუ შევძლებ: ... (რის გაკეთებას?)
- მოვიმარაგებ შემდეგ სასწავლო მასალას: ...
- იმისათვის, რომ დავრწმუნდე, რომ მეცადინეობაში ხელს არავინ შემიშლის, განვახორციელებ შემდეგ ღონისძიებებს: ...
- სწავლაში ჩემი შედეგების გასაუმჯობესებლად, დასახმარებლად მივმართავ შემდეგ მოსწავლეებს: ...
- როდესაც დავიღლები, ენერჯის აღსადგენად: ... (რას მოვიმოქმედებ?)
- თუ მეცადინეობა მომბეზრდა: ... (რას მოვიმოქმედებ?)

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

ინსტრუმენტი 2: სამუშაო ფურცელი მოსწავლეებისათვის, მიღებული ცოდნის შესაფასებლად

- რა აქტივობით შევუდექი სწავლას?
- რა გავაკეთე შემდეგ?
- როდის შევისვენე?
- რა დრო მოვანდომე დამოუკიდებლად მეცადინეობას?
- რა დრო მოვანდომე სხვა მოსწავლესთან ერთად მეცადინეობას?
- როდის ვსწავლობდი ჯგუფთან ერთად?
- ჯგუფური მუშაობისას კარგად ვსწავლობ?
- სწავლის პროცესის დროს ვიცავ ჩემ მიერ შედგენილ განრიგს?
- შემძლია სამუშაოზე კონცენტრირება ყურადღების გაფანტვის გარეშე? ხელი შემიშალა რაიმემ სამუშაოს შესრულების დროს? მჭირდება თუ არა კონცენტრირების უნარის განვითარება?
- დარწმუნებული ვარ, რომ კარგად ვსწავლობ?
- მუშაობის პროცესში მეცადინეობა ხომ არ მომბეზრდა?
- სიამოვნებით ვსწავლობ?
- მსიამოვნებს სწავლის პროცესი?
- სწავლის პროცესში დარწმუნებული ვარ ჩემ წარმატებაში? (თავდაჯერებული სწავლა)
- როგორ ვიჩენ ინტერესს შესწავლის საგნისადმი და სიამოვნებით ვეკიდები შესწავლის პროცესს?
- სწავლის რა სტრატეგიებსა და ტექნიკას ვიყენებ?
- კარგად ვსწავლობ? რისი კეთება გამომდის უკეთესად და რისი არა?
- რა წარმოადგენდა ჩემთვის სირთულეს? როგორ შევძელი ამ სირთულეების დაძლევა?
- მუშაობის ჩემი ტემპი უნდა გავზარდო თუ შევანელო?
- არის რაიმე, რის შეცვლასაც ვისურვებდი?
- როგორ გავაუმჯობესო ჩემი ცხოვრების წესი?
- რისი მიღწევაც მე მინდა მომდევნო დავალების შესრულებისას, არის: ...

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

ინსტრუმენტი 3: სამუშაო ფურცელი მოსწავლეებისათვის, მიღწევების შესაფასებლად

- რა ვისწავლე?
- ნამდვილად მაქვს მიღწევები სწავლაში?
- კარგად მესმის ის, რაც ვისწავლე?
- შემიძლია ახლად შეძენილი ცოდნა და უნარები სხვადასხვა სიტუაციაში გამოვიყენო?
- სად და როდის შემიძლია გამოვიყენო ჩემ მიერ შეძენილი ცოდნა?
- მაკმაყოფილებს ჩემი მიღწევები?
- მსურს უკეთესად მესმოდეს ან უკეთესად ვფლობდე რაიმეს კეთების უნარს?
- მიღწეულია ის მიზნები, რომლებიც საკუთარ თავს დავუსახე სწავლასთან დაკავშირებით?
- კიდევ რა უნდა ვისწავლო?
- მსურს საკუთარ თავს დამატებითი მიზნები დავუსახო სწავლის შემდგომ ეტაპზე?

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის
ინსტრუმენტი 4: კვლევის წარმოება ბიბლიოთეკებში

ბიბლიოთეკებში თქვენ შეგიძლიათ უამრავი ინფორმაცია მოიძიოთ, რომელიც თქვენი კვლევისათვის გამოგადგებათ. იმისათვის, რომ შეძლოთ ამ ინფორმაციით სარგებლობა, საჭიროა ფლობდეთ უნარს, ამოარჩიოთ საჭირო და ყველაზე მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. ქვევით მოცემული კითხვარი დაგეხმარებათ ამ ამოცანის შესრულებაში.

1. რაში მდგომარეობს ჩემი მიზანი?

- რას ვქმნი? როგორ უნდა გამოიყურებოდეს ჩემი ნაშრომის საბოლოო ვარიანტი? არის ეს პრეზენტაცია, მოხსენება თუ პოსტერი?
- იმის მიხედვით, თუ რა წარმოადგენს თქვენ მიერ შესრულებული სამუშაოს მიზანს, თქვენ დაგჭირდებათ სხვადასხვა ტიპის ინფორმაცია. პოსტერის დასამზადებლად გჭირდებათ სურათები, რომლებიც უნდა ამოჭრათ და დააკრათ თქვენს პოსტერზე; მოხსენების მოსამზადებლად გჭირდებათ ინფორმაცია იმ თემაზე, რომელზეც მუშაობთ.

2. რა ინფორმაცია მჭირდება?

- ჩამოწერეთ ყველაფერი, რაც იცით იმ თემის შესახებ, რომელზეც მოხსენებას ამზადებთ (ამაში დაგეხმარებათ გეგმის შედგენა).
- ჩამოწერეთ ყველაფერი, რაც გინდათ, რომ იცოდეთ იმ თემის შესახებ, რომელზეც მოხსენებას ამზადებთ (ამაში დაგეხმარებათ შედგენილი გეგმის პუნქტების გამოყოფა). ზუსტად განსაზღვრეთ, თემის რა ასპექტებზე გსურთ ინფორმაციის მიღება. იმის მიხედვით, თუ რა წარმოადგენს თქვენ მიერ შესრულებული სამუშაოს საბოლოო პროდუქტს, შესაძლებელია ინფორმაციის მოპოვება დაგჭირდეთ ძალიან ბევრ ასპექტზე, ან მხოლოდ რამდენიმე ასპექტზე.

3. როგორ მოვიპოვო ინფორმაცია (მასალები) და როგორ დავახარისხო იგი?

- მასალები შეგიძლიათ ეძიოთ წიგნებში, ჟურნალ-გაზეთებში, ფილმებში და ა.შ., რომელთა მოპოვებაც შესაძლებელია ბიბლიოთეკაში, და დაფიქრდეთ, შეიძლება თუ არა მათში იყოს პასუხი იმ კითხვებზე, რომლებიც თქვენ

გაინტერესებთ. ამ შემთხვევაში შესაძლებელია დაგეხმაროთ სარჩევი ან ანბანური საძიებელი.

- ცალკე ფურცელზე ჩაინიშნეთ წიგნის სათაური და გვერდის ნომერი, სადაც თქვენთვის გამოსადეგ ინფორმაციას გადააწყდით. წიგნში შეგიძლიათ ჩადოთ სანიშნი.
- რიგ შემთხვევაში, თქვენთვის საინტერესო გვერდის ფოტოასლის გადაღებაც არის შესაძლებელი, თუმცა არ უნდა დაგავიწყდეთ გადაღებულ ფურცელზე წიგნის სახელწოდების მითითება.
- დაათვალიერეთ ჟურნალ-გაზეთებში მოცემული სურათები, გადაიღეთ ასლები ან მონიშნეთ გვერდები სანიშნით.
- იმ შემთხვევაში, თუ ფილმით სარგებლობთ, უყურეთ ფილმს და გააჩერეთ ფირი, სადაც თქვენთვის საინტერესო ინფორმაცია იქნება მოცემული.
- შეაგროვეთ მასალა და მოათავსეთ ფოლდერში.
- თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ინფორმაცია მონიშნეთ.
- ცალკე ფურცელზე, თქვენი სიტყვებით გადმოეცით თემასთან დაკავშირებული, ყველაზე საინტერესო ინფორმაციის შინაარსი.

4. როგორ გავაცნო სხვებს ჩემ მიერ მოპოვებული ინფორმაცია?

შეგიძლიათ, მაგალითად:

- შექმნათ პოსტერი;
- მოაწყობთ გამოფენა;
- გამოხვიდეთ სიტყვით;
- შექმნათ სლაიდები;
- დაწეროთ საგაზეთო სტატია;
- შექმნათ ვიდეოკლიპი და მოაწყობთ მისი ჩვენება.

5. როგორ ვაფასებ ჩემ მიერ წარმოებულ კვლევას?

- შევიტყვე რაიმე ახალი საკვლევ თემასთან დაკავშირებით?
- საკმარისი რაოდენობით მოვიპოვე საჭირო ინფორმაცია?
- კვლევის რა ეტაპები მიმდინარეობდა შეუფერხებლად? რა სირთულეებს წავაწყდი?
- რას შევცვლი შემდეგი სამუშაოს შესრულებისას?

ინტერნეტის საშუალებით შეგიძლიათ მოიპოვოთ ინფორმაცია ნებისმიერ თემაზე, რისი წარმოდგენაც კი შეგიძლიათ. მთავარია, დაფიქრდეთ იმაზე, თუ როგორ შეძლებთ ყველაზე მნიშვნელოვანი და სარწმუნო ინფორმაციის მოპოვებას საკვლევ თემაზე?

ინფორმაციის მოძიება

ფურცელზე ჩამოწერე ძირითადი საკვანძო სიტყვები, რომლებიც საკვლევ თემას უკავშირდება. დაფიქრდი, ზუსტად რა გინდა შეიტყო მოცემული თემის შესახებ?

მაგალითად:

- დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებების შესახებ სწავლება;
- ევროპის საბჭო;
- უმცირესობები;
- დემოკრატია.

შეაერთე საკვანძო სიტყვები, რათა მიიღო ფრაზა, მაგალითად, „შუასაუკუნეებისდროინდელი ქალაქის ბაზრები“, გამოიყენე ბრჭყალები.

- სიტყვათა რა კომბინაცია დაგეხმარება თემისათვის საჭირო ინფორმაციის მოძებნაში? ეს კრიტერიუმები ჩამოწერე ფურცელზე.

ინფორმაციის ნახვა

ვინაიდან ინტერნეტი ყველასათვის არის ხელმისაწვდომი და ყველას შეუძლია, განათავსოს ინფორმაცია, აუცილებელია შეამოწმოთ, რამდენად სარწმუნოა ინფორმაცია, რომელიც თქვენ მოიპოვეთ, ვიდრე მას გამოიყენებთ.

სცადეთ, შემდეგნაირად დააყენოთ პრობლემა:

- იგივე ინფორმაცია შეგიძლიათ მოიპოვოთ ინტერნეტის სხვა გვერდებზე?
- ვის მიერ არის გამოქვეყნებული ინფორმაცია?

- რა ინტერესი შეიძლება ჰქონოდა პირს ან ორგანიზაციას, რომელმაც გამოაქვეყნა ინფორმაცია, რომ იგი ყველასათვის ხელმისაწვდომი გამხდარიყო?
- სანდოა ის პირი ან ორგანიზაცია, რომელიც აქვეყნებს მოცემულ ინფორმაციას?

ინტერნეტის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია გადაამოწმეთ სხვა წყაროების საშუალებით მოპოვებულ ინფორმაციასთან შედარების გზით:

- ამ ინფორმაციის დამადასტურებელი ფაქტები შეგიძლიათ მოიძიოთ წიგნებში, ინტერვიუების საშუალებით ან საკუთარი გამოცდილებით?
- ინტერნეტის საშუალებით მოპოვებული ინფორმაცია ახალია? გასაგები ენით არის გადმოცემული, უფრო გასაგებია ვიდრე ის მსგავსი ინფორმაცია, რომელიც წიგნში შეიძლება იყოს გადმოცემული, ინტერვიუს საშუალებით ან პირადი გამოცდილებით შეიძლება იყოს მოპოვებული?
- რომელი ინფორმაცია ესადაგება შენს მიზანს ყველაზე მეტად?

ინფორმაციის შენახვა

მას შემდეგ, რაც მიაგნებ სანდო და შენთვის გამოსადეგ ინტერნეტსაიტს, რომელსაც გინდა შემდგომშიც ეწვიო ან გამოიყენო შენი სამუშაოს შესასრულებლად, შეადგინე შენი საკუთარი ინტერნეტსაიტების სია:

- გახსენი ახალი დოკუმენტი.
- მონიშნე საიტის მისამართი (URL).
- დააკოპირე საიტის მისამართი (URL), თითის დაჭერით კონტროლის ღილაკზე (CTRL) და „C“-ზე ერთდროულად.
- გადმოიტანე საიტის მისამართი (URL) დოკუმენტში, თითის დაჭერით კონტროლის ღილაკზე (CTRL) და „V“-ზე ერთდროულად.
- შეინახე შენ მიერ შექმნილი დოკუმენტი სახელწოდებით „საიტების სია_თემა“, მაგალითად, „საიტების სია_დემოკრატია“.

ინფორმაციის მოპოვება შესაძლებელია ადამიანებთან კომუნიკაციის საშუალებით, მაგალითად, როდესაც ადამიანებს უსვამთ კითხვებს იმ მიზნით, რომ მათი პასუხებიდან შეიტყოთ, რაც მათ იციან მოცემულ თემაზე, ან თუ სთხოვთ, საკუთარი მოსაზრება გამოთქვან კონკრეტულ საკითხზე.

შეგიძლიათ დაუსვათ კითხვები:

— სპეციალისტებს - იმ შემთხვევაში, თუ გსურთ რაიმე კონკრეტული და სპეციფიკური შეიტყოთ მოცემულ საკითხზე;

ან

— ადამიანებს, რომელთაც არა აქვთ შეხება მოცემულ სფეროსთან, მაგრამ თქვენ გაინტერესებთ მათი მოსაზრება მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით.

ინტერვიუებისა და გამოკითხვის საწარმოებლად უმჯობესია იმუშაოთ პატარ-პატარა ჯგუფებში. ამ შემთხვევაში ჯგუფის წევრები ერთმანეთს ეხმარებიან როგორც კითხვების შედგენაში, ასევე, მათ კითხვებზე მიღებული პასუხების დამუშავებაში.

საჭიროა გაითვალისწინოთ შემდეგი:

- ყველა კითხვაზე პასუხი მოკლედ ჩაინიშნეთ.
- აღნიშნეთ კითხვები, რომლებზეც არ გაქვთ პასუხი.
- კლასში განიხილეთ ის კითხვები, რომლებზეც თქვენ არ გაქვთ პასუხი.

მოქმედებათა თანამიმდევრობა

1. მიზანი

- რას ეხება ჩვენი თემა? რა გვსურს შევიტყოთ ამ თემის გარშემო?
- როგორ უნდა გამოიყურებოდეს ჩვენი ნამუშევრის საბოლოო ვერსია?

2. მზადება

- ვინ უნდა იყოს რესპონდენტი? რამდენი რესპონდენტი გვჭირდება? მნიშვნელობა აქვს ასაკსა და სქესს?
- როგორ შევარჩიოთ რესპონდენტები ინტერვიუსათვის?
- როგორ უნდა ვაწარმოოთ ინტერვიუ ან გამოკითხვა?
- ვის უნდა მივაწოდოთ ინფორმაცია ან ვისგან უნდა ავიღოთ ნებართვა?
- როგორ უნდა ჩავიწეროთ პასუხები (ჩამწერი აპარატურით, ხელით ჩანიშვნებით, კითხვარების შევსებით)?

3. კითხვები

- რა კითხვები უნდა დავსვათ?
- რამდენი კითხვა უნდა დავსვათ? რა დრო გვაქვს მოცემული კითხვების დასასმელად და მათზე პასუხების მისაღებად?
- კითხვები ჩამოწერეთ და მიეცით მათ კითხვარის ფორმა.

4. ინტერვიუს ან გამოკითხვის წარმოება

- როგორ დავიწყოთ ინტერვიუ?
- ჯგუფის წევრებს შორის როგორ არის გადანაწილებული ფუნქციები (ვინ სვამს კითხვებს, ვინ ინიშნავს პასუხებს, ვინ აგებს ჩამწერი აპარატურის მართვაზე პასუხს)?
- როგორ უნდა დავასრულოთ ინტერვიუ?

5. შეფასება

- იმ შემთხვევაში, თუ ინტერვიუს დროს თქვენი რესპონდენტი სპეციალისტი იყო, დაფიქრდით, რა იყო ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც მისი პასუხებიდან შეიტყვეთ და გამოყავით მსგავსი პასუხები.
- იმ შემთხვევაში, თუ თქვენ რამდენიმე რესპონდენტი გყავდათ, რომლებსაც ერთი და იგივე კითხვები დაუსვით და გსურთ გაიგოთ, რამდენმა მათგანმა გასცა თქვენს კითხვებზე ანალოგიური პასუხები, მათი პასუხები შესაბამისად უნდა დაახარისხოთ.

6. პრეზენტაცია

გადაწყვიტეთ, რა ფორმით გააცნობთ კლასს თქვენ მიერ მოპოვებულ ინფორმაციას:

- სიტყვით გამოხვალთ კლასის წინაშე; თუ

- დაწერეთ საგაზეთო სტატია; თუ
- დაამზადებთ პოსტერს; თუ
- თქვენს შედეგებს სხვა ფორმით გააცნობთ კლასს.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

ინსტრუმენტი 7: სურათებისა და გამოსახულებების ინტერპრეტირება

ტექსტის მსგავსად, სურათიც მრავალ ინფორმაციას შეიცავს. შემდეგი რჩევები დაგეხმარებათ სურათის ინტერპრეტაციასა და მის აღქმა-გაგებაში.

ზოგადი ინფორმაცია სურათის შესახებ

- რომელი ფერებია გამოკვეთილი სურათზე?
- რა ფორმები, ფიგურები და ხაზებია გამოკვეთილი და წინა პლანზე წამოწეული?
- რა არის მასზე გამოსახული უფრო დიდი მასშტაბით, ან უფრო მცირე მასშტაბით, ნორმალურ ზომასთან შედარებით?
- სურათზე გამოსახული საგანი ან პიროვნება სინამდვილეში რა ზომის არის?
- ზოგადად, დროის რა მონაკვეთია აღბეჭდილი სურათზე (წარსული, აწმყო) და წელიწადის რა დრო ან დღის რა მონაკვეთია მასზე აღბეჭდილი?
- ვის ხედვას გამოხატავს სურათზე აღბეჭდილი მოვლენა (ბაყაყის თვალით დანახული, ფრინველის თვალით დანახული თუ ადამიანის თვალით დანახული)?
- რა არის შენთვის ნაცნობი ამ სურათზე?
- რა ტიპის სურათია შენ წინაშე (სურათი, პოსტერი, ნახატი, ხეზე ამოტვიფრული, გრაფიკა, კოლაჟი, პორტრეტი, პეიზაჟი, კარიკატურა და ა.შ.)?
- რა არის გაზვიადებული ან ხაზგასმული სურათზე (ნათელი/ბნელი, პროპორციები, წინა პლანი/უკანა პლანი, ფერები, მოძრაობა/უძრაობა, ჟესტები, სახის გამომეტყველება)?

სურათის აღქმა

- რა განსაკუთრებულობა ახასიათებს სურათს?
- რა მოგწონს მასში?
- როგორ დაახასიათებ სურათს?
- რას გრძნობ, როდესაც ამ სურათს უყურებ?

- სურათის რომელი მონაკვეთია ყველაზე ლამაზი?
- რა სიტყვები მოგდის გონებაში, როდესაც სურათს უყურებ?

სურათის განხილვა

- აღწერეთ სურათი თქვენი სიტყვებით.
- გაუზიარეთ ერთმანეთს საკუთარი მოსაზრებები იმასთან დაკავშირებით, თუ რა ქმნის სურათში აზრს, რა არის მასში განსაკუთრებული ან მნიშვნელოვანი.
- დაუსვით ერთმანეთს კითხვები სურათთან დაკავშირებით.
- მიეცით ერთმანეთს მცირე დავალებები, როგორცაა, მოძებნე, იპოვე, მაჩვენე, ამიხსენი ...
- იმსჯელეთ ისეთ საკითხებზე, როგორცაა: რატომ იქნა შერჩეული ეს სურათები? რომელი სურათი ესადაგება და იძლევა დამატებით ინფორმაციას იმ ტექსტზე, რომელზეც არის დართული სურათები? რომელი სურათი ეწინააღმდეგება ტექსტში გამოთქმულ მოსაზრებას?

მუშაობა სურათზე

- შეარჩიეთ სურათი და დადგით ის სცენა, რომელიც გამოსახულია სურათზე.
- წარადგინეთ პიროვნება, რომელიც გამოსახულია სურათზე.
- გაცვალეთ სურათები და გააკეთეთ მათზე კომენტარი.
- თქვენ ხელთ არსებული სურათი შეადარეთ ისტორიულ სურათებს.
- ახსენით, ტექსტის რა ნაწილი დარჩებოდა თქვენთვის გაუგებარი, ტექსტს რომ არ ჰქონოდა დართული მოცემული სურათი?
- ტექსტს დაურთეთ შესაბამისი სურათი.
- შეადარეთ სურათები და შეაფასეთ ისინი. მოგწონთ? თუ არ მოგწონთ, რა არის ამის მიზეზი?
- სურათის აღწერა წერილობითი ფორმით დაიტანეთ ფურცელზე.
- იმსჯელეთ იმაზე, თუ რა მოვლენები ვითარდებოდა მანამ, სანამ გადაიღებდნენ ამ ფოტოს ან ამ სურათს დახატავდნენ.
- დაფიქრდით, რა შეიძლება მოხდეს, სურათი რომ გაცოცხლდეს.
- დაურთეთ სურათს სასაუბრო ფანჯრები, შიგნით ჩაწერილი ტექსტით.
- აღწერეთ სუნი ან ხმა, რომლის ასოციაციასაც იწვევს თქვენში სურათი.

— მოიძიეთ სურათები იმავე თემაზე.

სურათის ინტერპრეტირება

- როგორ დაასათაურებდით სურათს?
- სად იქნა გადაღებული ფოტო, ან სად იქნა დახატული სურათი?
- რა სურს ფოტოგრაფს ან მხატვარს გადმოგვცეს ამ სურათით?
- რას ემსახურებოდა ამ ფოტოს გადაღება ან სურათის დახატვა?

გეგმა გეხმარებათ აზრების მოწესრიგებაში. სწორედ ამას გამოხატავს თავად სიტყვაც. გეგმის გამოყენება შესაძლებელია ბევრ სხვადასხვა სიტუაციაში, როდესაც საჭიროა იაზროვნოთ გარკვეულ თემაზე: შეაგროვოთ იდეები, მოემზადოთ პრეზენტაციისათვის, მოამზადოთ პროექტი და ა.შ.

დააკვირდით ქვემოთ აღწერილი გეგმის სქემას:

- რა ძირითად კატეგორიებს შეიცავს, რომელია ქვეკატეგორიები?
- დაამატებდით რაიმეს? თუ დაამატებდით, რას?

გეგმის შედგენის ინსტრუქციები

- ფურცლის შუაში დაწერეთ თემის სახელწოდება და შემოავლეთ წრე. გამოიყენეთ ფართო ფორმატის ფურცელი.
- დაიტანეთ ფურცელზე წრიდან გამომავალი მსხვილი ხაზები (სხივები). თითოეული ხაზის გასწვრივ დაწერეთ იმ ქვეთემის სათაური, რომელიც შეესაბამება ფურცლის შუა წრეში მოცემულ თემას.
- წრიდან გამომავალი მსხვილი ხაზებიდან შეგიძლიათ გაავლოთ წვრილი ხაზები, რომლებიც წარმოადგენს ქვეკატეგორიებს ან კითხვებს, რომლებიც უკავშირდება მსხვილ ხაზებზე დაწერილ ქვეთემებს.
- შეეცადეთ, მოიფიქროთ რაც შეიძლება ბევრი ტერმინი და მოათავსოთ ეს ტერმინები შესაბამის კატეგორიებში. შეგიძლიათ გამოიყენოთ სხვადასხვა ზომის ასოები, სიმბოლოები ან ფერები.

შეადარეთ თქვენ მიერ შედგენილი გეგმა თქვენი თანაკლასელების მიერ შედგენილ გეგმებს

- რას ამჩნევთ?

- რა მსგავსებაა თქვენსა და თქვენი თანაკლასელების მიერ შედგენილ გეგმებს შორის?
- რა სხვაობაა თქვენსა და თქვენი თანაკლასელების მიერ შედგენილ გეგმებს შორის?
- რომელია ყველაზე მნიშვნელოვანი ტერმინები?
- ქვეკატეგორიებად დაყოფა სძენს რაიმე მნიშვნელობას შედგენილ გეგმას?
- რაიმე მნიშვნელოვანი ხომ არ აკლია გეგმას?
- შემდეგ ჯერზე რას გააკეთებთ სხვაგვარად?

პოსტერის საშუალებით, თქვენ აკეთებთ საკუთარი ნამუშევრის შედეგების შეჯამებას და წარუდგენთ მას თანაკლასელებს. მნიშვნელოვანია, პოსტერი ისე იყოს ორგანიზებული, რომ იქცევდეს ხალხის ყურადღებას. მის მნახველს უნდა გაუჩნდეს სურვილი, მეტი შეიტყოს მოცემული თემის შესახებ.

მცირერიცხოვან ჯგუფებში განიხილეთ, თუ რა უნდა ახასიათებდეს პოსტერს, რომ იგი მიმზიდველი და საინტერესო იყოს მხილველებისათვის და მოიფიქრეთ, რა ელემენტებს ჩართავთ თქვენს პოსტერში.

თუ თქვენ უკვე გაქვთ დამზადებული პოსტერი, ქვემოთ მოყვანილი რჩევების მიხედვით შეაფასეთ იგი.

რჩევები

სათაური: უნდა იყოს მოკლე და საინტერესო: მისი დანახვა შესაძლებელი უნდა იყოს შორი მანძილიდან.

ტექსტი: უნდა იყოს მსხვილი ასოებით შედგენილი და გარჩევადი. თუ ნაბეჭდ ტექსტს იყენებთ, მოერიდეთ ბევრი განსხვავებული შრიფტის გამოყენებას. ტექსტი უნდა შედგებოდეს მოკლე წინადადებებისაგან და მისი წაკითხვა შესაძლებელი უნდა იყოს ზომიერად შორი მანძილიდან.

სურათები, ფოტოები, გრაფიკა: უნდა ესადაგებოდეს თემას და გამოხატავდეს თქვენს სათქმელს, ასევე, საინტერესოს უნდა ხდიდეს პოსტერს. ნუ გადატვირთავთ პოსტერს, არჩევანი გააკეთეთ რამდენიმე შთამბეჭდავ სურათზე, ფოტოზე ან გრაფიკაზე.

სქემა: სად უნდა ჩავსვათ სათაური, ქვესათაურები, სიმბოლოები, ფანჯრები, ფოტოები ან სურათები? სანამ პოსტერის საბოლოო ვარიანტის მომზადებას შეუდგებოდეთ, განსაზღვრეთ ამ ელემენტების ადგილი.

გაითვალისწინეთ: პოსტერისათვის შერჩეული ფორმატი უნდა იყოს შევსებული თქვენ მიერ შერჩეული ელემენტებით, მაგრამ არ უნდა იყოს ზედმეტად გადატვირთული.

გამოფენა მოსწავლეების ჯგუფს ეხმარება, საკუთარი ნამუშევარი წარუდგინონ დანარჩენ მოსწავლეებს (კლასს ან მოწვეულ სტუმრებს), რათა მათ შეექმნათ წარმოდგენა იმაზე, თუ რა სამუშაო შეასრულა ჯგუფმა. ქვევით მოცემული რჩევები დაგეხმარებათ გამოფენის დაგეგმვასა და გამართვაში.

რჩევები

1. რისი ჩვენება გვსურს?

- რა არის ის მთავარი გზავნილი, რისი თქმაც გვსურს ამ გამოფენის საშუალებით?
- რა სახელწოდება შევურჩიოთ გამოფენას?

2. ვინაა აუდიტორია?

- ჩვენი სკოლის მასწავლებლები და მოსწავლეები?
- მშობლები და დედამამიშვილები?
- კლიენტები ტურისტული სააგენტოდან?

3. სად გაიმართება გამოფენა?

- საკლასო ოთახში თუ სკოლის სხვა ტერიტორიაზე?
- საჯარო ადგილზე (მუნიციპალური შენობის დარბაზში, მაგალითად)?
- რა სივრცე ექნება დათმობილი გამოფენას და როგორი იქნება განათება?
- გვექნება ის ინფრასტრუქტურა, რომელიც გვსურს, რომ გვექონდეს?

4. როგორ გავხადოთ გამოფენა შთამბეჭდავი და დაუვიწყარი?

- მოდელები და საგამოფენო ექსპონატები ისე უნდა განვათავსოთ, რომ შესაძლებელი იყოს ხელით შეხება?
- უნდა გავითვალისწინოთ და გამოვყოთ სივრცე იმისათვის, რომ შესაძლებელი იყოს საგამოფენო ტერიტორიაზე თამაშის მოწყობა, ექსპონატების მოსინჯვა, მათზე დაკვირვება თუ ექსპერიმენტის ჩატარება?
- შევქმნათ მუსიკალური ფონი ან ჩვენ თავად დავუკრათ მუსიკა?
- შევთავაზოთ დამთვალიერებლებს მსუბუქი ლანჩი?

- დავნიშნოთ გიდები, რომლებიც დამთვალეირებლებს ექსპონატებს გააცნობენ?
- დავამზადოთ ფლაერები, რომლებიც დამთვალეირებლებს ექსპონატებს გააცნობს?
- მოვაწყოთ შეჯიბრება ან ვიქტორინა?

5. გამოფენის გამართვამდე ვის უნდა მივაწოდოთ ინფორმაცია გამოფენის შესახებ?

- სკოლის მასწავლებლები?
- სკოლის მომსახურე პერსონალი?
- სკოლის საბჭოს წევრები?
- დამრიგებელი?
- ექსპერტი, რომელიც დაგვეხმარება გამოფენის გამართვაში?
- სტუმრები?

6. რა უნდა გავაკეთოთ?

- შევადგინოთ გეგმა?
- შევადგინოთ მასალათა ჩამონათვალი?
- შევადგინოთ დროის განრიგი (ვინ რას აკეთებს და როდის)?
- ვაწარმოოთ ხარჯთაღრიცხვა (რა თანხა გვაქვს ხელთ და რამდენი დავხარჯეთ)?
- დავამზადოთ ფლაერები ან მოსაწვევი ბარათები?
- მივაწოდოთ ინფორმაცია ადგილობრივ გაზეთს?

7. რა შეფასება ექნება გამოფენას?

- რომელია ყველაზე მნიშვნელოვანი კრიტერიუმები?
- ვინ შეაფასებს გამოფენას (მასწავლებლები, თანაკლასელები, მოწვეული სტუმრები)?

სკოლაში თქვენ გაქვთ შესაძლებლობა, სიტყვით წარსდგეთ თანაკლასელთა, მშობლების, ან სხვა მოსწავლეების წინაშე. ყველა შემთხვევაში, საჭიროა კარგად მოამზადოთ სიტყვა, რომლითაც გეგმავთ გამოსვლას. ქვემოთ მოცემული რჩევები ამაში დაგეხმარებათ.

სიტყვის გამოსვლისათვის მზადება და მისი დაგეგმვა

1. ვინ იქნება მსმენელის როლში?

— სად უნდა გაიმართოს სიტყვით გამოსვლა?

2. ვინ წარსდგება სიტყვით აუდიტორიის წინაშე?

— მართო უნდა წარსდგე სიტყვით თუ ჯგუფთან ერთად?

— როგორ უნდა მოხდეს ჯგუფის ორგანიზება?

3. რა არის სიტყვით გამოსვლის მიზანი?

— რას შეიტყობს ახალს წარმოთქმული სიტყვიდან დამსწრე საზოგადოება?

— გულისხმობს თქვენი გამოსვლა, მსმენელთა მხრიდან გაჟღერებულ კითხვებზე პასუხს ან მათი მხრიდან კომენტარებს?

4. რა დრო უნდა დაეთმოს სიტყვით გამოსვლას?

— უნდა გაითვალისწინოთ დრო აუდიტორიის მხრიდან დასმულ კითხვებზე პასუხების გასაცემად?

— უნდა გაითვალისწინოთ დრო აუდიტორიის მხრიდან გაკეთებული კომენტარების მოსასმენად?

5. რა რესურსებია ხელმისაწვდომი?

— დაფა?

— პროექტორი?

— კომპიუტერი და პროექტორი PowerPoint-ში მომზადებული პრეზენტაციისათვის?

— პოსტერი (ფლიპჩარტი)?

— სტერეოდანადგარი?

6. როგორ უნდა შეძლო აუდიტორიის ყურადღების დაპყრობა?

- მიეცით აუდიტორიას საშუალება, დასვან კითხვები.
- გამოსასვლელ სიტყვაში ჩართეთ კითხვები და თავსატეხები.
- საშუალება მიეცით აუდიტორიას, ერთმანეთს გადასცენ და დაათვალიერონ თემასთან დაკავშირებული რაიმე საგანი.

7. რისი თქმა გსურს?

- მოიფიქრეთ სამიდან ექვსამდე ქვესათაური, რომელიც უკავშირდება თქვენს სასაუბრო თემას და დაწერეთ ისინი ცალ-ცალკე ფურცელზე.
- თითოეულ ფურცელზე ქვესათაურის ქვეშ ჩამოწერეთ ის ძირითადი, საკვანძო სიტყვები და ფრაზები, რომლებზეც ააგებთ თქვენს სიტყვას.

სიტყვით გამოსვლა

პრეზენტაცია შეიძლება გაიყოს რამდენიმე ნაწილად: შესავალი, ძირითადი ნაწილი და დასკვნითი ნაწილი. ქვემოთ მოცემული მოსაზრებები დაგეხმარებათ იმაში, რომ თქვენს სიტყვით გამოსვლას მოწონება ხვდეს წილად.

1. შესავალი

- პრეზენტაცია დაიწყეთ შესაბამისი ციტატით, ან თემასთან დაკავშირებული სურათის ან საგნის ჩვენებით.
- მოკლედ გააცანით აუდიტორიას თქვენი საუბრის თემა.
- აუხსენით მათ თქვენი გამოსასვლელი სიტყვის სტრუქტურა.

2. ძირითადი ნაწილი

- გააცანით აუდიტორიას თქვენი საუბრის თემა.
- დაალაგეთ წინასწარ მომზადებული ფურცლები, ზედ დატანილი სასაუბრო თემის ქვესათაურებით და ინფორმაციით, რიგითობის მიხედვით.
- სიტყვა წარმართეთ ამ ქვესათაურების მიხედვით.
- ყოველ ჯერზე, როდესაც საუბარს იწყებთ ახალი ქვესათაურით, აცნობეთ ამის შესახებ აუდიტორიას სურათის გამოყენებით ან მოკლე განმარტებით.
- თითოეული ქვესათაურით გათვალისწინებულ საკითხზე გადასვლისას გამოიყენეთ შესაბამისი სურათი, საგანი ან მუსიკალური ჩანართი.

- მოიფიქრეთ, როგორ უნდა აჩვენოთ სურათები - მაგალითად, ჩამოატაროთ იგი მსმენელებს შორის, სლაიდზე გამოსახოთ თუ პოსტერზე გააკრათ.

3. დასკვნა

- გააცანით აუდიტორიას, რა წარმოადგენდა თქვენთვის სიახლეს.
- გააცანით აუდიტორიას, რა ისწავლეთ.
- უჩვენეთ აუდიტორიას ბოლო სურათი.
- დაუსვით კითხვები თანაკლასელებს.
- დაუთმეთ დრო აუდიტორიას, რათა დასვან კითხვები.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის

ინსტრუმენტი 12: პრეზენტაციის მომზადება სლაიდების ან PowerPoint-ის გამოყენებით

PowerPoint-ის გამოყენებით, ან გამომსვლელის თავს ზემოთ მოთავსებულ პროექტორზე ნაჩვენები სლაიდების საშუალებით წარმოებული პრეზენტაციები ფართოდ გამოიყენება და ორივე მეთოდზე ერთი და იგივე წესები ვრცელდება.

სლაიდის მომზადებისას გაითვალისწინეთ, რომ საჭიროა:

- წარწერები იყოს მკაფიო და გარკვევით იკითხებოდეს;
- გამოყენებული იყოს ერთი სტილის შრიფტი;
- ასოების ზომა საკმაოდ დიდი იყოს;
- ხაზებს შორის საკმარისი დაშორება;
- ერთ სლაიდზე არ იყოს მოცულობითი ტექსტი;
- სლაიდები იყოს ხარვეზების გარეშე;
- სურათები, რუკები და გრაფიკები საკმაოდ ფართო ფორმატით იყოს წარმოდგენილი და კარგად ჩანდეს შორი მანძილიდან;
- გამოყენებული იყოს მხოლოდ რამდენიმე ფერი და სიმბოლო;
- პრეზენტაცია არ იყოს გადატვირთული სლაიდებით.

რომელი ავირჩიო, სლაიდები თუ PowerPoint?

ორივე მათგანს აქვს თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. ქვემოთ მოცემულია რამდენიმე მნიშვნელოვანი რჩევა, რომელიც დაგეხმარება სლაიდების გამოყენებით და PowerPoint-ის გამოყენებით გაკეთებულ პრეზენტაციებს შორის არჩევანის გაკეთებაში.

რომელი მათგანი უფრო ესადაგება თქვენს საჭიროებებს?

გაეცანით ქვემოთ მოყვანილ ინფორმაციას, რომელიც დაგეხმარებათ მეთოდის შერჩევაში.

სლაიდების გამოყენება რეკომენდებულია იმ შემთხვევაში, თუ:

- პრეზენტაციისას გამოსაყენებელია ხუთამდე სლაიდი;
- სლაიდების ჩვენებებს შორის საჭიროა რაიმეს ჩვენება ან ახსნა;
- სლაიდზე რაიმეს დაწერა გსურთ პრეზენტაციის დროს;
- თითო სლაიდზე მხოლოდ ერთი გამოსახულება გინდათ უჩვენოთ;
- გინდათ რაიმე დაფაროთ და გამოაჩინოთ სლაიდზე დატანილ გამოსახულებაზე;
- პრეზენტაცია ჯგუფის წევრებს შორის არის გადანაწილებული და შესაბამისად გადანაწილებულია სლაიდებიც.

PowerPoint-ის გამოყენება რეკომენდებულია იმ შემთხვევაში, თუ:

- გსურთ, აუდიტორიას მიაწოდოთ დიდი რაოდენობით ინფორმაცია;
- დიდი რაოდენობით გამოსახულებები გაქვთ ჩართული პრეზენტაციაში;
- გსურთ, ერთი მეორეს მიყოლებით აჩვენოთ გამოსახულებები;
- გსურთ, ინტერნეტიდან ამოღებული მასალა აჩვენოთ აუდიტორიას პრეზენტაციის დროს;
- გინდათ, აჩვენოთ ვიდეოკლიპი, ციფრული გამოსახულება ან რაიმე მასალა, რომელიც კომპიუტერში გავთ შენახული;
- გსურთ, უჩვენოთ ვიდეო, კადრების გაჩერების თანხლებით, უკან დაბრუნების რეჟიმში ან სხვა მანიპულაციებით.

ინსტრუმენტების ჩამონათვალი მოსწავლეებისათვის
ინსტრუმენტი 13: საგაზეთო სტატიის მომზადება

გარკვეულ თემაზე თქვენი ნამუშევრის საზოგადოებისათვის გაცნობა შესაძლებელია რეპორტიორის როლის შესრულებით და საგაზეთო სტატიის შექმნით. დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში საგაზეთო სტატიის შექმნა საკუთარი მოსაზრების გასაჯაროების ერთ-ერთ საშუალებად მიიჩნევა. თქვენმა სტატიამ შესაძლებელია სასიკეთოდ იმოქმედოს საზოგადოებაზე და გამოასწოროს ის, რისი გამოსწორებაც არის საჭირო.

საგაზეთო სტატია სხვადასხვა კომპონენტებისაგან შედგება:

- სათაური: უნდა იყოს ლაკონური და გასაგები;
- შესავალი: მკითხველისათვის თემის გაცნობა, სულ რამდენიმე ძალიან მოკლე წინადადებით;
- ავტორები: ვინ არის სტატიის ავტორი?
- სტატიის ტექსტი: თავად სტატია;
- ქვესათაურები: გამოყოფს „თავებს“, მკითხველისათვის უკეთ აღსაქმელად;
- სურათი: სურათი, რომელიც შეესაბამება სტატიის ტექსტს და რომელსაც დართული აქვს მცირე განმარტება.

რჩევები

- დღევანდელ გაზეთში გამოქვეყნებული სტატია განიხილეთ ზემოთ მოცემული სქემის მიხედვით. შეგიძლიათ ამოიცნოთ საგაზეთო სტატიის სხვადასხვა კომპონენტი?
- საგაზეთო სტატიის სხვადასხვა კომპონენტი სხვადასხვა ფერის მარკერით გააფერადეთ.
- ყურადღება მიაქციეთ შრიფტის სტილს (გამუქებული, ნორმალური, დახრილი).
- თქვენ მიერ მოპოვებული საგაზეთო სტატია შეადარეთ თქვენი თანაკლასელების მიერ შერჩეულ საგაზეთო სტატიებს.

— საკუთარი სტატიის შექმნისას გამოიყენეთ საგაზეთო სტატიისათვის დამახასიათებელი კომპონენტები.

ინსცენირება საუკეთესო საშუალებაა ცხოვრებისეულ სიტუაციებზე დასაკვირვებლად. სცენის შექმნა შესაძლებელია სურათების, მუსიკალური ნაწარმოების ან საგნების გამოყენებით. სიტუაციის ინსცენირებისას, საჭიროა გარკვეული როლის თამაში. ეს ნიშნავს იმას, რომ უნდა განიცადო ის, რასაც სხვა განიცდის და იმოქმედო შესაბამისად. წარმოდგენის დასასრულს, ყველა დაფიქრდება იმაზე, რომელი სცენა იყო „რეალური“ და რომელი - წარმოსახვითი.

„თავისუფალი“ წარმოდგენა

- ჩამოწერეთ ძირითადი საკვანძო სიტყვები, რომლებიც კონკრეტულ სიტუაციასთან არის დაკავშირებული.
- გადაინაწილეთ როლები და განსაზღვრეთ, რა არის ის მნიშვნელოვანი, რაც თითოეული როლის შემსრულებელმა უნდა გაითვალისწინოს.
- მოიმარაგეთ ყველა საჭირო მასალა.
- გაიარეთ რეპეტიცია.
- მოამზადეთ სცენა.
- გამართეთ წარმოდგენა.

წარმოდგენის დასრულების შემდეგ განიხილეთ შემდეგი დეტალები:

- რა იხილეთ?
- ყველასათვის ყველაფერი გასაგები იყო?
- რა მოგეწონათ წარმოდგენაში ყველაზე მეტად?
- თქვენი აზრით, აკლდა რაიმე წარმოდგენას?
- რა იყო მცირედით გაზვიადებული?
- რა კითხვები გვაქვს წარმოდგენის შინაარსთან დაკავშირებით?

წარმოდგენის დადგმა ტექსტის მიხედვით

წაიკითხეთ მოთხრობა ერთობლივად და შექმენით სცენები:

- ვინ იყვნენ მონაწილე პერსონაჟები? სად ვითარდებოდა მოვლენები?
- როგორ გაართვეს პერსონაჟებმა თავი სიტუაციას? რას ამბობდნენ ისინი?
- როგორი რეაგირება ჰქონდათ სხვებს?
- როგორ დასრულდა მოთხრობა?
- შეთანხმდით, რამდენი სცენისაგან უნდა შედგებოდეს წარმოდგენა.
- გადაინაწილეთ როლები. რა კოსტიუმები იქნება საჭირო?
- გაიარეთ რეპეტიცია.
- წარმოდგენა შეაფასეთ თქვენს თანაკლასელებთან ერთად.

წარმოდგენის დადგმა სურათის მიხედვით

- მოიძიეთ სურათი, რომლის მიხედვითაც შესაძლებელია წარმოდგენის დადგმა.
- წარმოიდგინეთ საკუთარი თავი სურათზე.
- შეაგროვეთ მოსაზრებები: როგორ ცხოვრობენ სურათზე გამოსახული ადამიანები? რა ანიჭებთ მათ სიხარულს? რა ჰგვრით სევდას?
- შექმენით წარმოდგენა სურათის მიხედვით და ჩაინიშნეთ ძირითადი, საკვანძო სიტყვები თითოეული სცენისათვის.
- შეთანხმდით, რამდენი სცენისაგან უნდა შედგებოდეს წარმოდგენა.
- გადაინაწილეთ როლები და განსაზღვრეთ, რა არის ის მნიშვნელოვანი, რაც თითოეული როლის შემსრულებელმა უნდა გაითვალისწინოს.
- გაიარეთ რეპეტიცია.
- მოამზადეთ სცენა და მოიწვიეთ მაცურებელი.
- წარმოდგენა შეაფასეთ თქვენს თანაკლასელებთან ერთად.

დებატები გვეხმარება დავრწმუნდეთ საკითხის ირგვლივ განსხვავებული მოსაზრებების არსებობაში და გავანალიზოთ სადავო საკითხის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. დებატების წარმოებისათვის საჭიროა არსებობდეს სადავო კითხვა, რომელზე პასუხიც შესაძლებელია იყოს „კი“ ან „არა“. დემოკრატიულ საზოგადოებაში, კონკრეტულ საკითხზე ყოველთვის არსებობს ერთზე მეტი მოსაზრება და შექმნილი სიტუაციიდან - ერთზე მეტი გამოსავალი.

ორი მოსაზრება - დებატები

დებატების წარმოება:

- კლასი გაყავით ორ ნაწილად. ერთი ჯგუფი წარმოადგენს საკითხის „მომხრეებს“, მეორე - „მოწინააღმდეგეებს“.
- თითოეულმა ჯგუფმა უნდა მოიძიოს არგუმენტები⁴⁸, რითაც ისინი შეეცდებიან, გაამყარონ საკუთარი პოზიცია. ასევე, მათ უნდა წარმოადგინონ არგუმენტები, რომელთა საშუალებითაც შეეცდებიან, მოწინააღმდეგე ჯგუფის მოსაზრებები გააბათილონ.
- ჩაინიშნეთ თქვენი არგუმენტები ძირითადი საკვანძო სიტყვების საშუალებით.
- თითოეული ჯგუფი ირჩევს ორ გამომსვლელს.
- დებატები შედგება სამი ნაწილისაგან: გახსნითი რაუნდი, ღია დებატები და დასკვნითი რაუნდი:
 - გახსნითი რაუნდი: თითოეული გამომსვლელი მოკლედ გამოთქვამს საკუთარ მოსაზრებას. „მომხრეთა“ და „მოწინააღმდეგეთა“ მხარეები გამოდიან მონაცვლეობით;

⁴⁸არგუმენტი: განაცხადი, რომელიც ემსახურება მტკიცების ან პოზიციის გამყარებას.

- დებატები: გამომსვლელები წარმოადგენენ საკუთარ არგუმენტებს და ცდილობენ, დაუპირისპირდნენ და გააბათილონ მოწინააღმდეგე მხარის მიერ გამოთქმული არგუმენტები;
- დასკვნითი რაუნდი: დასკვნითი რაუნდის პროცედურები ემთხვევა გახსნითი რაუნდის პროცედურებს. ყველა გამომსვლელს ეძლევა შესაძლებლობა, შეაჯამოს საკუთარი მოსაზრება.

გამომსვლელთა რეგლამენტი

კლასი ირჩევს მოსწავლეს, რომელიც პასუხისმგებელია გამომსვლელთა რეგლამენტის კონტროლზე, დებატების დროს.

- გახსნითი რაუნდი არ უნდა გრძელდებოდეს რვა წუთზე მეტი (ყოველ გამომსვლელს ეძლევა ორ-ორი წუთი გამოსვლისათვის).
- დებატების რაუნდი არ უნდა გაგრძელდეს ექვს წუთზე მეტი.
- დასკვნითი რაუნდი უნდა გრძელდებოდეს მაქსიმუმ ოთხი წუთი (თითო წუთი თითო გამომსვლელისათვის).
- იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე გამომსვლელი გადააჭარბებს რეგლამენტით განსაზღვრულ დროს, იგი იღებს გაფრთხილებას ზარის სახით.

დამკვირვებლები

დანარჩენი მოსწავლეები აქტიურ მონაწილეობას არ ღებულობენ დებატებში, ისინი აკვირდებიან დებატებს. დებატების შემდეგ ისინი აკეთებენ კომენტარს იმასთან დაკავშირებით, თუ რა დასკვნები გამოიტანეს დებატებიდან. კომენტარების გაკეთებისას, მათ უნდა გაითვალისწინონ შემდეგი:

- რა არგუმენტები იქნა წამოყენებული?
- ვინ რის მიღწევას შეძლებს?
- ყველა გამომსვლელს მიეცა საუბრის საშუალება, თუ მათ აწყვეტინებდნენ სიტყვას?
- როგორ ცდილობდა თითოეული გამომსვლელი საკუთარი არგუმენტის დაცვას და აზრის გადმოცემას?
- რომელი არგუმენტი ჟღერდა დამაჯერებლად?

- რომელ არგუმენტს გამოარჩევენ ისინი, როგორც ძლიერ არგუმენტს?
- რომელი სიტყვები იქნა გაჟღერებული ყველაზე ხშირად?
- როგორი იყო გამომსვლელთა საუბარი (იყენებდნენ ისინი სხეულის ენას, ხმამაღლა საუბრობდნენ, არამონოტონურად)?